ԺԹ՛ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5059 — ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 24/7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1902 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 5 ՐԷՃԷՊ 1320 — ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5059

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزته‌سى اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան 140 ղրշ.
» » » » վեցամսեայ 70 »
» » » » եռամսեայ 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 40 Ֆրէ.
» » » » վեցամսեայ 20 »
Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուին, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կըվերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Բերայի Աղքատախնամը ծանոյց երէկուան թերթերուն մէջ, թէ հիւանդապահութեան դասընթացքի նոր շրջանը պիտի սկսի յառաջիկայ հինգշաբթի։

Այդ դասախօսութեանց հետեւող աղջիկները մեծ թիւ մը չեն կազմեր ու չեն ալ կրնար կազմել, որովհետեւ կնօջական գործունէութեան յատուկ ասպարէզներուն ամէնէն անհրապոյրը, ամէնէն տխուրն է, — աւելի անձնուիրութեան գործ մը՝ քան շահու գործ մը, թէեւ միջակ կամ աղքատ դասակարգէ որ եւ է ընտանիքի ապրուստը կրնայ հայթայթել, երբ այդ ընտանիքին աղջիկ-զաւակը իր շրջանը բոլորած կը ներկայանայ իբրեւ մասնագէտ-հիւանդապահուհի։ Իրաւ, որ եւ է աղջկան համար որ աշխատելու պատրաստակամութիւն ունի, լաւագոյն է դաստիարակուհի կամ վարժուհի ըլլալը, եւ կամ՝ եթէ բաւականաչափ ուսում ստացած չէ, մօտսիդութեամբ, գլխարկաշինութեամբ, ասեղնագործով զբաղիլը։ Թէեւ այս ասպարէզներն ալ վարդագոյն չըլլան միշտ նիւթական տեսակէտով, եւ շատ անգամ իրենց ծառայողները կէս-կուշտ կէս-անօթի ձգեն, ասով հանդերձ հեշտ է ըսել մանկամարդ աղջկան մը, որ կարծիքդ կը հարցնէ իր կատարելիք ընտրութեանը մասին, թէ «անոնցմէ մէկին ընտրէ». բայց դժուար է հիւանդապահութեան ասպարէզին գովեստը ընել անկեղծօրէն ու անոր հետեւելու խորհուրդ տալ։

Նշանակելի պարագայ մըն է սակայն որ, այս այսպէս ըլլալով, ինքնաբերաբար ներկայացող աղջիկներ կան որոնք կը հետեւին Բերայի Աղքատախնամին հաստատած բժշկական դասախօսութեանց եւ հիւանդապահութիւնը իրենց արհեստ կ'ընտրեն։ Անցած տարուան վկայեալները օրական 10-20 ղրուշ այցելին գտած են, գոհ ձգելով իրենց դիմողները եւ դժգոհ չի մնալով իրենք ալ։ Առիթներ կան, ուր անձկանօք կը փնտռուին անոնք՝ հիւանդ ունեցող ընտանիքներու կողմէ, այցելին յաւելումով։

Այս խորհրդածութիւնները կը յիշենք, ո՛չ թէ գրգիռ մը տալու համար, որ հաստատուած դասախօսութեանց հետեւողներուն թիւը աւելնայ, — վասն զի՝ ըսինք արդէն՝ զուտ անձնուիրութեան ու բնական հակումի կամ տրամադրութեան գործ մըն է հիւանդապահութիւնը, — այլ շեշտելու համար թէ տրուած աշխատութիւնը անօգուտ չէ եղած, երկու կողմէ, թէ դասախօս տօքթորներուն եւ թէ՛ աշակերտուհիներուն, եւ այն սակաւաթիւ աղջիկները որոնք արձանագրուած են ներկայ շրջանին համար, վստահաբար կրնան սկսիլ իրենց ուսումնասիրութեանց։

Բերայի Աղքատախնամը, որուն ուղղութիւնը կը վարէ Տօքթ. Աճէմեան պէյի նման փորձ եւ բազմահմուտ բժիշկի մը ձեռքը, օգտաշատ ու արդիւնաւոր նորութիւն մը ընծայած եղաւ մեր համայնքին, հաստատելով այդ դասընթացքը որ հիւանդի տէր՝ կարող ընտանիքներուն մէկ պէտքը կը լրացնէ, ինչպէս իր դարմանատունը կը լրացնէ աղքատ հիւանդներուն պէտքերը։ Այդ մարմինը իրաւամբ մտածեց թէ հարուստ դասակարգը որ կը նպաստէ իրեն՝ կրնայ անուղղակի օգտուիլ իրմէ. միեւնոյն ժամանակ, աղքատ ընտանիքներու վիճակին վրայ մօտէն կատարած իր քննութեամբը համոզուած եղաւ թէ անոնց մէջ կը գտնուէին կիներ ու աղջիկներ որոնք յօժար էին իրենց ապրուստը ճարելու համար որ եւ է պարկեշտ աշխատութիւն ստանձնել։ Եւ այս կրկնակ տեսակէտներով, հաստատեց հիւանդապահութեան դասընթացքը, որ կանոնաւորապէս առաջ կը տարուի, տարուէ տարի նորանոր յաւելումներով, դասախօսութեան ճիւղերուն վրայ։

Փոյթ չէ թէ հինգշաբթի օրը վերսկսուելիք դասընթացքին հինգ-վեց աշակերտուհի միայն հետեւին. այդ պզտիկ թիւը յուսահատական չէ բնաւ, եւ արդիւնքը՝ կարծուածէն աւելի մեծ կ'ըլլայ։ Գոնէ գործնականապէս կը սորվեցնէ մեզի, — որ բաւականաչափ հիւանդապահ-մայրապետներ չունինք, — թէ հիւանդ մը խնամել գիտնալը նոյնքան էական է որքան հիւանդին բժիշկ բերել տալը։ Բերայի Աղքատախնամը դրական գործի հիմը դրած է ասով, եւ փափաքելի էր որ, Պոլսոյ ուրիշ մեծ արուարձաններու Աղքատախնամներն ալ մտածէին այս կարեւոր պէտքը լեցնելու օգտակարութեան վրայ, իւրաքանչիւրը իր շրջանակին մէջ։

Տ. Ս.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՖՐՈՒ ՖՐՈՒ

(ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ)

Օսմանեան թատերախմբի ներկայ յաջողութիւնները Թրքահայ թատրոնի փայլուն օրերը կը յիշեցնեն։ Մնակեան, իբրեւ թատերապետ, նոր կորով մը ստացած ըլլալ կը թուի, եւ իր հետ՝ խումբին բոլոր հին ու նոր անդամներն ալ այդ կորովը արդիւնաւորելու ջանադիր կ'ըլլան։ Նորութիւններ եւ ժամանակակից բարքերու պատշաճո՛ղ նորութիւններ բերելնին կ'ապացուցանէ թէ խումբը անարժան չէ՝ իրեն եղած եւ ըլլալիք բարոյական թէ նիւթական խրախուսանքին, մանաւանդ թէ Թուրք ժողովուրդին կողմէ՝ որ այսօր գնահատումի աւելի լայն բաժին մը կը վերապահէ թատերական արուեստին։

Ինչպէս մեր վերջին քրոնիկներուն մէջ յայտնած էինք, Մնակեան խումբը այս ամառնային եղանակը կը բոլորէ իր սեփական շէնքին մէջ, Փանգալթի, եւ սիրուած տեսակէն հատընտիր խաղերու շարք մը կը ներկայացնէ։ Ասոնց չորրորդն է Ֆրու Ֆրու, ֆրանսական կատակախաղ մը (*) որ ճիշդ պատկերն է ապրուած կեանքին, եւ դժուար չէ՝ պզտիկ տարբերութիւնները մէկդի առնելով՝ նմանել զայն ալ տեղական կեանքի պատկերներէն դրուագ մը։

Խաղին հեղինակը այժմ չեմ յիշեր, բայց թարգմանիչն է միշտ՝ մեր Մնակեանը, որուն չեմ գիտեր հարիւր թէ երկու հարիւր քանի երրորդ խաղն է։ Թատերական պատմութեան մէջ Մնակեան առանձին թիփ մըն է, ոչ միայն իբրեւ յաջողակ դերասան եւ վարիչ, այլ եւ բեղմնաւոր արտադրող խաղերու, զորս երեւան կը բերէ թարգմանօրէն, հետեւողութեամբ կամ հեղինակօրէն։

Ֆրու Ֆրուի գլխաւոր դերերն են.

1. Ժիլպէրթ, (Տիկին Բնար), թեթեւսոլիկ, կայտառ, չփացած աղջիկ մը, որուն ամէն քմահաճոյքները կը գործադրեն իր հայրն ու մեծ քոյրը. իր այս վարքուբարքին համար Ֆրու Ֆրու (օդասլին) մակդիրն առած է այս սիրուն աղջիկը, որ լրջութեան հակառակ եղող ամէն բանի համար հոգի կու տայ. իր շարժումները, խօսուածքը, նոյնիսկ զգացումներն ու գաղափարները, փափաքներն ու միտումները, հագուստն ու կապուստը այս մակդիրը կ'արժանաւորեն լիուլի։ Հինգ արարուածին մէջ երկու հինգ անգամ զգեստ փոխելը իրաւ որ խաղին ու խաղցողին համար փայլ կը բերեն, բայց դերասանուհիի քսակին շատ կը վնասեն...։ Տիկին Բնարի այս դերը կը կոչուի [illegible]:

(*) Թատերական այս կարգի խաղերը չորս տեսակի կը բաժնուին. mélodrame, drame, pièce եւ comédie, որ զաւեշտ ըսուած սեռին ու մելոտրամին մէջ գտնուող սեռ մըն է թատերախաղի։

2. Լուիզ (Տիկին Հէքիմեան) Ֆրու Ֆրուի քոյրը, աւելի տարեց, շատ լուրջ ու ծանրաբարոյ աղջիկ մը, ճիշդ հակապատկերը իր կրտսեր քրոջը. աս դերն ալ, թատերական ոճով կը կոչուի [illegible]։

3. Պրիկար (Մնակեան) վերիններուն հայրը, ինքն ալ թեթեւաբարոյ, անհոգ, եւ իր հաճոյքներուն ու զգացումներուն անձնատուր մէկը։ Գոմիք մարէ կոչուած դեր մըն է աս։

4. Տիկին տը Գամպրի (Տիկին Սամթենիկ) տնաւեր կին մը, որ ասոր անոր յարաբերութիւնները կը դիւրացնէ։ Անձնատուր չեղող պչրուհի մը, կէս հակառակորդի դերով, որ կը կոչուի երրորդ դեր (troisième rôle)։

5. Հանրի Սարդորիս (Ռ. Պինէմէճեան) ամչկոտ սիրահար, կոյս սիրտով, մաքուր զգացումով, որ կ'ամուսնանայ Ժիլպէրթի հետ։ Աս է խաղին երիտասարդ սիրահարի (jeune premier) դերը։

6. Վալրէաս (Շահինեան) թեթեւ, յախուռն բնաւորութեամբ երիտասարդ մը, որ ամէն տեսակ սէրեր կը մշակէ. մէկէ աւելի պչրուհիներու զարպաս ընելով հանդերձ, Ժիլպէրթին անյաջող թեկնածուն կ'ըլլայ. ժեօն պրիմն դեր մը որ շատ կը վայլէր Շահինեանին։

Միւս դերերն երկրորդական են. միւսիւ տը Գամպրի (Ալեքսանեան) ամուսինն, Բեդու (Զօպանեան) դուսանդրդու խմբի մը դերացոյցը (régisseur) որ սթիւրիս տեսակէ դեր մըն է, Ծանքրպօ (Փէհիմ) խաղացի սպասաւոր (travesti) որ omodeï սեռի դեր մըն է, Բօլին (Տիկին Մարի) սպասուհին։

Խաղը չպիտի պատմեմ, կ'ուզեմ, ջերմապէս կը յանձնարարեմ որ գոնէ անգամ մը, ո՛չ՝ քանի՛ մը անգամներ երթան տեսնեն զայն չափահաս եւ ամուսնացած անձեր. (խեղճերը աղջիկներն ու մանչերը միայն երթալու են, ան ալ եթէ ծնողքնին ապատամիտ է ու զիրենք ալ նոյն ոճով կը դաստիարակէ)։ Շատ զգայուն, մանաւանդ շատ պարկեշտասուն (.°) դասակարգը կրնայ այս խաղն ալ Գամելիազարդ Տիկինին նմանցնել եւ չիկնոտ դիմակ մը առնել երեսին...։

Բայց քանի մը բառով ըսենք գոնէ նիւթը. Ֆրու Ֆրու Սարդորիսի հետ կ'ամուսնանայ. զաւակ մըն ալ կ'ունենան (Ժորժ)։ Չորս տարի վերջը, Լուիզ կ'երթայ իր ամուսնացած քրոջ՝ Ժիլպէրթի տունը բնակելու։ Ժիլպէրթ կը կասկածի իր քրոջն ու ամուսնին յարաբերութեանցը վրայ։ Ի՛նք ալ, սակայն աղէկ խորհուրդներ չէ որ կ'առնէ Տիկին տը Գամպրիէն, որ կը դիւրացնէ Ժիլպէրթի ու Վալրէասի յարաբերութիւնները, այն ատենէն որ Ֆրու Ֆրու, որ միշտ նոյն թեթեւամիտ կինն է, ամուսնանալէն հինգ տարի վերջը, կը լքէ ամուսնական յարկն ալ, Բարիզն ալ, եւ կ'երթայ Վենետիկ, հոն սիրոյ բոյն մը կազմելու իր հոմանիին հետ։ Վշտահար ամուսինը վրայ կը հասնի, եւ իր կինը յափշտակողին հետ մենամարտելով զայն կը սպաննէ։ Այս պատահարներուն հետեւանքով Ժիլպէրթ կը հիւանդանայ եւ կը մեռնի՝ ամուսնական յարկը վերադարձած եւ ներում գտած։

Վերջին երկու արարուածները շատ մօտէն կը յիշեցնեն Գամելիազարդ Տիկինի մէկ քանի սրտայոյզ տեսիլները, մանաւանդ սիրտ նմանութիւն մը կայ Մարկրիթ Կոթիէի եւ Ֆրու Ֆրուի եղերական վախճանին, մահուան պարագաներուն մէջ. ամբողջ հանդիսատեսները տագնապեցան, լացին եւ իրենց յոյզն ու ապաւորութիւնը արտայայտեցին ինքնաբուխ ծափերով, որոնց արդարեւ արժանի էր Տիկին Բնար, այս խաղին գլխաւոր փայլը տուող դերակատարը։

Խումբը, գիտեմ, չի սպասեր իմ կողմէս կոյր գովասանքի, բայց անիրաւութիւն պիտի ըլլար չըսել թէ խաղն իր ամբողջութեամբ սովորականէն շատ մեծ յաջողութիւն մը ունեցաւ արուեստական տեսակէտով. էն բծախնդիր քննադատներն անգամ — անոնք որ հաւնելով բան մը գրել կ'ուզեն — նկատի առնելով պայմաններն ու պարագաները, հազիւ մէկ քանի պզտիկ բիծեր պիտի կրնային նշմարել սա հինգ արարուածներուն շքեղ պատկերացումին մէջ։ Գնահատել գիտցողներ, եթէ դիւրութիւն ունենային, այս խաղին համար մէկէ աւելի դերակատարներու պիտի ընծայէին ծաղկեփունջեր։ Մանաւանդ Տիկին Բնար, թէ՛ հագուկապի, թէ՛ սահուն արտասանութեան եւ թէ ընդհանուր նկարագրին մէջ իրմէ ակնկալուածէն աւելին ի հանդէս բերաւ, չփացած աղջիկ մը մեզի երեւալու համար։ Իրեն խորհուրդ կուտանք, սակայն, պզտիկ յաջողութիւններէ չշփանալ, այլ արուեստին մէջ կատարելութեան ձգտիլ։

Իսկ զաւեշտը, զըրգ սէֆիզ օգկալըգ պաշ պէլասը (La suite d' un premier lit) պարոն Հօլասի դերասանական նկարագրին ու ձիրքերուն ապացոյց մը եղաւ, այնքա՛ն անստգիտ, այնքան կատարեալ էր այս դերին մէջ։

Գատըգիւղ, 22 սեպտ. ԱՐՇՈՒԻԿ

ԷՄԻԼ ԶՈԼԱ

«Ես ալ չեմ կրնար ուշքիս առջեւէն հեռացնել Ֆլոպէրի մեծ պատկերը։ Իրիկուն մը, պառկելէս առաջ, միշտ կը տեսնեմ զայն։ Վերջապէս, պէտք է վարժուիլ մահուան, որովհետեւ՝, անիկա, ամէն օր մէյմէկ քիչ պիտի խլէ ուրիշներէն եւ նոյն իսկ մենէ։» Էմիլ Զոլա այսպէս կը խօսէր ֆրանսացի նշանաւոր վիպագրին՝ Կի տը Մոբասանի վրայ, երբ Ռուէնի դերեզմանատանը կ'առաջնորդէին զայն։ Տօտէ եւ Էտմոն տը Կոնքուռ դեռ կ'ապրէին այն ատեն։ Խեղճ Մոբասան չկրցաւ երկար կեանք մը բոլորել։ Ու Զոլա, տեսնելով որ իր շուրջը հետզհետէ կ'անհետանան իր ու նախկին սերունդին պատկանող մարդիկը եւ նոյն իսկ երիտասարդ բարեկամներ, սակայն կը վարժուէր մահուան։ Զոլա կը տեսնէր անոր գալը, թերեւս, Սէրժանտնի պէս խորհելով թէ կեանքը մեծ բան մը չարժեր, եւ թէ իւրաքանչիւր մարդու կատարած դերը, որքան ալ մեծ ըլլայ, «մոմի մը կը նմանի, լուսաղարդութեան մը մէջ. մէկը միւսին ետեւէն կը մարի։»

Զոլա անշուշտ գիտէր մահուան անխուսափելիութիւնը, բայց չէր յուսար որ այդքան վայրագ, ցաւագին, խուլ եւ վատ մահ մը իրեն կը սպասէր, տխմար մահ մը, որ զարմանալի եղած էր, ամրան գեղագնացութենէ դարձին։ Կորովի տարիքին, հակառակ իր վաթսուն տարիներուն, երիտասարդ՝ իր գաղափարներով ու արիութեամբ, իբր արուեստի փառայեղ գործաւոր մը, հաւանական կը թուէր թէ պիտի կրնար երկար ատեն գործածել իր գրիչը։ Իր կազմուածքը կը թելադրէր որ կորովի եւ առողջ նահապետական ծերութիւն մը ունենար ան, նորերուն համար իբր վկայ՝ անհետացած սերունդի մարդոց։ Փարիզեցիօրէն հասարակ պատահար մը բրտօրէն վերջ կու տայ յամառ պրպտողին կեանքին։ Այն մերթ հիացումով եւ մերթ զայրոյթով խառն վերաբերումին, զոր ունեցան անոր նկատմամբ, հիմա կը խառնուի ապշահար կարեկցութիւն մը, զոր ամէն մարդ կը զգայ դժբախտութեան, գիպուածին, մայլ ու հեգնոտ արկածին առջեւ որ այդպիսի անձ մը կը հարուածէ։

Սակայն Էմիլ Զոլա կը մեռնի իր գրական բովանդակ կորովին մէջ։ Ոմանց կողմէ խանդավառ ընդունելութիւն գտած եւ ուրիշներու կողմէ քննադատուած վիպագիրը վարկաբեկ չէ եղած բնաւ։ Իր բոլոր կորովը պահած էր մինչեւ իր վերջին վէպերուն մէջ, ուր ընդլայնումները զինքը կը մղէին անօգուտ երկարաբանութիւններ ընելու, ինչպէս երբեմն երբեմն իր բանաստեղծութիւնը պահած էր։ Պէտք է գիտնալ որ Զոլա բանաստեղծ մըն էր, մինչեւ իսկ գձուձ արարքներու ու տմած թմբաւ նկարագրութեանց մէջ, որ իր արուեստագէտ գրչին արդիւնքն էին։ Տարիներ սահեցան անոր շուրջը դարձող բուռն բանավէճներուն վրայէն, որոնք գրական պատմութեան կը վերաբերին ալ եւս։ Այնքան անմահ էջերու հեղինակը, հիմա, իր գրական գործին մէկէ աւելի մասին համար, դասական հեղինակ մը կը համարուի։

Զոլա, իբր նշանաւոր նկարագրութեան, սա սկզբունքէն կ'առաջնորդուէր. «Բնութիւնը մարդկային խառնուածքի մը մէջէն տեսնուած։» Ասկէ լաւագոյն խօսք մը չըլլար եւ ոչ ոք իրաւունք ունէր արուեստագէտէն պահանջել տարբեր բան մը քան ինչ որ կը ներշնչէ, տուն կու տայ իր խառնուածքը։ Երբ Քոնէք տը Բլասանի հզօր վիպասանը գրական կեանքին մէջ կը մտնէր, հակազդեցութեան շարժում մը, որուն պարագլուխն էր Սէնթ-Պէօվ, կը շեշտուէր ընդդէմ տարտամ տեսլապաշտութեան, վիպային վէպին, անուրջքներ վիպողներու անմէջ երազանքներուն։ Գրական նորեկները եռանդագին կը հետամտէին գիտութեան, իրողութեանց, ճշմարտին։ Դժնդակ ճշմարտութիւնը, Տանթոնի այս խօսքը, զոր նորաձեւութեան կարգ անցընել կ'ուզէին Սթէնտալ եւ քանի մը երիտասարդներ, Զոլայի նշանաբանը եղած էր։ Անտարակոյս, Կիւսթավ Ֆլոպէր, որ Մատամ Պովարին գրած էր, այդ նշանաբանը գիտնալու էր։ Մնաց որ Պալզաք, զոր Թէն կը բաղդատէր Շէյքսփիրի հետ, միտքերը գրաւած էր, ու Վիքթոր Հիւկո, հոն, իր ժայռին վերեւ, իր բովանդակ զօրութիւնը կը պահէր հոգիներու վրայ։

Էմիլ Զոլա, ամէն քսան տարու երիտասարդի պէս, իսկոյն ազդեցութիւնը կրեց դէպի ճշմարտութիւն սլացող այդ գրական շարժման։ Ճամբուն թերթոններուն վրայ ցանցնեց Քոնթ ա Նինոնի աղուոր կապոյտ ծաղիկները եւ ուժգնօրէն սրտայոյզ ու կեանքի աղջամուղջէն քաղուած նիւթի մը շուրջը պատրաստեց Թէրէզ Ռաքէն անուն վէպը։ Զոլա այդ վէպը տարաւ Արսէն Հուսէյի, որ այն ատեն Արթիստի անօրէնն էր որ միշտ լաւ ընդունելութիւն կ'ընէր սկսնակ գրողներուն։

Այն ատեն շատ մօտէն ճանչցայ Զոլան, որմէ պիտի բաժնուէի աւելի յետոյ։ Լռիկ ու տխուր երիտասարդ մըն էր, աշխատութեան նուիրուած բոլորովին, շատ արժանայարգ ու շատ ալ կարօտ երիտասարդ մը։ Զարմանալի կորովով մը կը դիմադրէր սեւ անձկութեան մը դէմ, ու պահ մը ապրեցաւ իր Ասոմուառի տարաբաղդ մարդոց կեանքովը։ Հիւկոյի Թշուառները կը կարդար թշուառներուն մօտ։ Ամենուն հիացում եւ ապշութիւն կը պատճառէր, երբ իր յառաջդրութեանց վրայ կը խօսէր Զոլա։ Այդ կարճ ու դէր յամառ մարդուն մէջ, ամէնէն աւելի աչքի զարնող բանն էր իր պրպտող նայուածքը եւ քիթը, որ կեանքը կը հոտոտէր։ Տօքթ. Թուլուզ, Զոլայի վրայ կատարած իր բժշկական ուսումնասիրութեան մէջ, կը խօսի անոր ռունգերուն վրայ. գրագէտին գործին մէջ, իրերու հոտերը, զորս կը շնչէ Մուրէ աբբան, այնքան թեթեւ, լազրիչ են որ կը գինովցնեն, կ'այլայլեն կամ զարշանք կ'ազդեն։ Կարելի է ըսել թէ Զոլա, կեանքի գոյնէն աւելի անոր հոտը առած է։

ԺԻՒԼ ՔԼԱՐԹԻ

(Մնացեալը յաջորդիւ)

ԲԱԲԵՐԴԻ ԳՈՐԾԵՐ

ԲԱԲԵՐԴ, 15 Սեպտ.

Տ. Արիստակէս վարդապետ, Քարավրակ գիւղն է տասը օրէ ի վեր, պտղի կը հաւաքէ եւ այդ ժողովուրդին ու քահանային, նոյնպէս վաչխառուներուն ու պարտատէրներու միջեւ եղած վէճերը կը կարգադրէ իրաւախոհութեամբ։ Առաջնորդարանը փակ է, որովհետեւ Արիստակէս վարդապետ փոխանորդ չունի եւ ոչ ոքի չի վստահիր Առաջնորդարանի թուղթերը, ինչ որ մեր ժողովներուն անկանոնութիւնները կը յայտնէ։ Կանոնաւոր ամսաթոշակով գրագիր ունեցանք, բայց դիւան մը չունինք, կառավարական մազպաթաներ ստորագրելու կամ կնքելու համար. ուստի դիմում ընողները կը ճամբուին։ Եթէ վարդապետը մէկ ամիս գիւղերը շրջի, վարչական ժողովներն ալ հանգիստ պիտի վայելեն, եւ անոնց ամենակարեւոր գործերն ալ պահք պիտի բռնեն։ Եթէ այսպէս երթայ, տարեգլխին շատ բանիք ունինք վարդապետին։ Ծաղիկ հրատարակեց ծրագիր մը՝ ի մասին «Գիւղօրէից Սեկնեղեցեաց, վարժարանաց եւ վանուց», որ տակաւին անգործադրելի է նախագահին բացակայութեան համար. հաշուական երեք կարեւոր խնդիրներ առկախ մնացին նոյն պատճառով, նոր հաշուական մըն ալ երեւան պիտի գայ ժողովրդեան հանրագրով. չենք գիտեր թէ որո՛ւն ներկայացնենք Առաջնորդարանի՞ն թէ Պատրիարքարանին, զոր սակայն այս վերջինն ալ պիտի յանձնարարէ առաջնոյն։

Եթէ պտղիներու դանձումը վարդապետը պիտի կատարէ, ո՞ւր կը մնայ ուրեմն այդ մարդուն բարեկամներուն խօսածը թէ «Ձեր չինիչ պաշտօնավարութեան համար պարտական ենք այդ տուրքերը մենք դանձել, ըստանց դոյզն ձանձրութիւն մը տալու ձեզ»։ Իրաւ է թէ Բաբերդցիներս չենք հաւնիր մեր դրացի Կիւմիւշխանեցիներուն, եւ այս վերջերս հրաժարեցանք Առաջնորդարանի գործերուն չխառնուիլ ատոնցմէ մէկը, բայց ինչ ընենք ատոնց, երբ սափրիչի խանութէն կամ նոյն իսկ սրճարաններէն ծիծաղին մեր վրայ. Երբ տեսնուած է որ Առաջնորդ մը թողու կարգադրելի ամենակարեւոր գործերը եւ մեկնի կեդրոնէն՝ պտղի դանձելու համար։ Եթէ մեր արդի ժողովները կը քննադատեն իրենց նախորդները, պարտաւոր չե՞ն բուն օրինական գործել. իրենց առարկութիւնները արդարացնելու համար բաւական չէ աթոռի վրայ բազմիլ եւ խոստանալ։

Մեսրոպեան մայր կրթարանը իր նոր հոգաբարձութեան ջանքերուն շնորհիւ նոր զարկ մը պիտի ստանայ։ Վեց ուսուցիչ եւ երեք ուսուցչուհի կը վարեն այս տարի այդ կրթարանը. սակայն Տեսչի մը պէտքն իրաւամբ զգալի է. ուստի գրուեցաւ Յակոբ Գուրգէն եւ Մ. Նաթանեան էֆէնտիներու առանձինն որ պատրաստեն հատ մը՝ կարող, հայկաբան, թուաբան, գաղղիաբան եւ բնագիտաբան։

Արամեան վարժարանը իր հին հոգաբարձութեան ջանքերով դարձեալ բաժան բացուեցաւ. կ'ըսեն թէ մինչեւ Գ. դասարան պիտի կազմուի։ Բասմթայի դպրոցը՝ որ ամսական մէկ ոսկի նպաստ կը ստանայ Պատրիարքարանէն, բնականաբար տակաւին չէ բացուած՝ երկարաձգութեան պատճառով, ինչպէս նաեւ Լուսաւորչի դպրոցը՝ նոյն պատճառով։ Ստոյգ աղբիւրէ լսած եմ որ այս վարժարանները միանալով Վարդահանի, Քարավրակի եւ Աւերակի վարժարաններուն հետ ընդհանուր գիւղերէն հանրագրութիւն մը ղրկած են Պատրիարքարան, խնդրելով որ քաղաքին դպրոցներուն յատկացուած տարեկան 72 ոսկիի նպաստը յատկացուի չորս մեծ հայաշատ գիւղերու մէջ կեդրոնական նախակրթարաններ բանալու,

(Շարունակելի)

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (30)

ԹՕԼ-ՎԻՔԹՈՐ-ՄԱՐԳՐԻԹ

ՆԻՍԻ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԸ

Թ.

Ամէն կողմ աղուոր դէմքեր ու աղուոր ծաղկեփունջեր. կարմիր մեխակներով, ճերմակ յասմիկներով, ու մօվ հարսնուկներով ծածկուած կառքեր։ Տեղ մը կը նշմարուէր ոզորենիէ կառով մը, ծաղիկներու աղուոր փունջերով լեցուած, ուրկէ դուրս կը ցայտէին երկու սիրուն գլուխներ։ Արջառակներով զարդարուն պրիքի մը մէջ կը նշմարուէր անգլիացի ընտանիք մը, վեց թարմագեղ աղջիկներով, որոնք գլուխնին ու թեւերնին կը շարժէին շարունակ։ Ցեխոյ պատկառուկներով զարդարուն թրիխքը մը, որուն վրայ կը գտնուէր խոշոր պարոն մը, բամբիլի վաճառականի մը կերպարանքով. Պելճիքացի հարուստ դրամատէր մըն էր։ Միլորտ կառքի մը մէջ բազմած էին Չիքակոյի եղի վաճառականներ, երկու մօրուաւոր որսորդներ, որոնք աղոց պէս կը զուարճանային կապուտիկ ծաղիկներ նետելով բարձրաւանդակի վրայ գտնուող կիներուն։ Թնդանօթածիգ սպաներու սայլին մէջ խաւաքարտէ բերդ մը ձեւացուցուած էր, մրրտապսակիկէ աշտարակներով, որոնք զինուած փոքրիկ թնդանօթներով, մանիշակէ ռումբեր կ'արձակէին։ Ասոր կը հետեւէր Ալպեան որսորդներու սայլը, զոր ջորիներ կը քաշէին. սայլը բաղեղի հովանոցակի մը ձեւը ունէր, ծածկուած պատուտակներով եւ քաքիսոններով։

Ֆէրմոնի լանտոն, մօվ եւ ճերմակ եղրեւանիներու զարդարանքին տակ, աղուոր երեւոյթ մը առած էր։ Ռօզ, երջանիկ ու տիրող ոգեւորութենէն ազդուած, հիրիկի փունջեր կը նետէր օդին մէջ, նոյն իսկ ծաղկեկողովներուն մէջէն հանելով ծառինիները, որոնց զօրաւոր ու զգլխիչ բոյրը կը գինովցնէր զինքը՝ ծովէն եկած թարմ օդին հետ։ Մանկամարդ կնոջ քով կը գտնուէր Բոլ Ֆէրմոն, որ այդնիւ մտածումով մը, տեղ մը պահած էր իրեն համար։ Անոնց դիմաց կը գտնուէին երկու ամերիկուհի քոյրերը՝ Լիւսի եւ Արապէլլա Հարթլի քոյրերը։ Լիւսի կորովի ձեռքով մը կը նետէր ծաղիկները եւ հազիւ գլուխը կը խոնարհէր կառքին մէջ նետուած ծաղիկներու տարափին տակ, իսկ Արապէլլա նուաղ կորովի, արմաւենիի տերեւ մը բռնած էր դէմքին առջեւ, ծաղիկի հարուածներէն զերծ մնալու համար։

Ֆէրմոն խանդաղատալից եւ մտատանջ նայուածքով մը կը դիտէր Օրիորդ Արապէլլան։ Տօքթ. Ժապիրիւսի երկու լաւանքներէն ո եւ է օգուտ չէր տեսած Ամերիկուհին, որ ալ աւելի կը հազար. իր աղուոր աչքերուն մէջ կը փայլէր արտակարգ շող մը։ Նիսի կլիման աղէկ չէր դար անոր։ Իր անդրանիկ քոյրը մտածէր էր Բալէրմօ եւ Գահիրէ տանիլ զայն։

—Օ՛հ, բաւ Ռօզ, բարձրաւանդակներուն առջեւէն անցնելով, ուր պառոն Բրասիէ կը գտնուէր, խղճալի երեւոյթ մը առած։

Ռօզ մանուշակի փունջ մը նետեց Պոլքոնիքա կոմսուհիին շան՝ Բրիւնին վրայ, որ պառոնին գրկին մէջ կը գտնուէր։ Փունջը ինկաւ շան քթին վրայ, որ սկսաւ հաչել բարձրաձայն։ Պառոնը ստամոքսացաւէ կը նեղուէր. նաեւ մեծ մտատանջութեան մէջ էր, որովհետեւ Բարիզի մէջ դատական հետապնդում կ'ընէին սեղանաւորական ընկերութեան մը դէմ, որուն վարչական խորհուրդին նախագահն էր պառոնը։ Բարձրաւանդակի մը առջեւ գտնուող ոստիկանին կը նայէր շարունակ։ Պառոնին քով կը գտնուէր Տօքթ. Լըվրնէն, մայլ դէմքով, որ կարծիք կը յայտնէր թէ Ֆէրմոն լաւ բան մը չէր ըրած դրամագլուխը դնելով Տօքթ. Ժապիրիւսի արեւադարմանական հաստատութեան համար։ Նոյն իսկ բուռն վիճաբանութիւն մը ունեցած էր Ֆէրմոնին հետ, ուրկէ 100,000 ֆրանք փոխ պիտի առնէր, Մօքախոյի նոր եղանակ դարմանումի մը փորձելու համար։ Ֆէրմոն մերժած էր Տօքթ. Լըվրնէին առաջարկը։

Պ. Աքուպոթ, ամերիկացին ալ կը զուարճանար. շատ կարծր ծաղկեփունջեր ընտրած էր, զորս կը նետէր հասած կնոջ ու երիկմարդուն դէմքին մանաւանդ անպէս։ Ռումանացի Պ. Զավալաքօյի քով, որ նոյնպէս շատ կը զուարճանար, Ժաք կը գտնուէր։ Այս վերջինը ծաղկեփունջերը օդին մէջ կը նետէր ու կը բռնէր։ Ժաք ծիծաղներ կ'ուղղէր Լիզի, որ Բլաբայի քով բազմած նշաններ կ'ընէր իրեն։

Թալէվ դերկոմսը, ծաղկամարտի ըսկիզբէն ի վեր, նշմարած էր Ժաքը. սկսաւ հետոտն հետեւիլ Ֆէրմոնի կառքին, որուն պահ մը կանգ առնելէն օգտուեցաւ, առաջարկելու համար Ռօզի, որպէս զի բարձրաւանդակը երթայ։

Ռօզ, գլխամազ ընդունեց դերկոմսին առաջարկը, ինչպէս զի Ժաք տեսնէ զինքը։ Դերկոմսը առիթը չփախցուց Լիզը Ռօզի ցոյց տալու, անոր գիտել տալու թէ իր ամուսնոյն շնորհիւն էր որ այնքան գեղեցկապէս զարդարուած էր Լիզի կառքը։ Թալէվ նաեւ յայտնեց թէ տեսած էր Ժաքին մտերմօրէն խօսակցութիւնը այդ կնոջ հետ, աւելցնելով թէ երկուքին սիրային յարաբերութիւնները ամէն ոք գիտէր Նիսի մէջ։ Ռօզ կատաղութիւն զգաց, աչքերը չոր ու փայլուն եւ շրթունքները մանուշակագոյն դարձան։ Այնքան տժգունած էր որ կարծես թէ նուաղում մը պիտի ունենար։

—Ա՛հ, ըսաւ Ռօզ, կը խեղդուիմ։

—Կ'ուզե՞ք որ վիլլա առաջնորդեմ ձեզ, հարցուց դերկոմսը թախանձագին շեշտով մը։

—Ինքզինքս լաւ չեմ զգար։ Ամուսինս կանչեցէք։

—Ձեր ամուսինը, գոչեց Թալէվ զայրոյթի շեշտով մը, այդ մարդը արժանի չէ ձեր ամուսինը ըլլալու։ Ձեզ խաբէ՛, եւ որո՛ւն համար, այդ պառուած կնկան համար։ Ա՛հ, անհնարի կերպարանք մը ունի։

—Օ՛հ, այնպէս է։

—Երբ մարդ կը խորհի թէ իր քով ունի երջանկութիւնը, երիտասարդութիւնը, հոգիի ու մարմնի կատարելութիւնը, իրաւ որ զարշելի բան է... Արիութիւն, տիկի՛ն. ասոր համար դէշ մի ըլլաք։ Ո՛չ, ո՛չ, այն կողմը մի նայիք, Աստուծոյ սիրոյն համար։

(Շարունակելի)

հարկ եղած յաւելումով մը, որուն պիտի սատարեն նաեւ գիւղացիները։ Հանրագիրը կ'ըսէ. «Քաղաքացին կրթուելու «փափաք չունի, անիկա պաճէ ուտող, «կիրակին չպահող, խաղի եւ օղիի սիրահար է. իրեն կալուածներուն հասոյթները իրեն կուրներուն առիթ եղած են։ «Պատրիարքարանը թող առնէ անոնց ձեռքէն այդ հասոյթները եւ վեց դասարանով Միացեալ վարժարանի մը գործածէ «քաղաքին մէջ՝ առանց իր կողմէն կում մը աւելցնելու։ Իսկ գիւղացիքս, մեր «նախնեաց աւանդապահն ենք, կրօնքն ու «բարեպաշտութեան նշոյլ մեր մէջ մնացած «է. բայց աղքատ ենք, դպրոց չունինք, «ուստի մեր եկեղեցւոյ արարողութիւններն ալ մոռնալու վրայ ենք, մեզի «մեղք է. Պատրիարքարանը թող պաշտպանէ մեզ այդ նպատակով որ չի կորսուինք հոգեւորապէս, վասն զի քաղաքացին մեզի չօգնելու համար, երբ «իրեն ծուռ ճամբուն մէջ նպատակով կը «քաջալերուի, մեզի կուգայ թէ այդ է «ուղիղ ճամբան. հետեւապէս մեզի պէս «տգէտ մը դիւրին է եղծանիլ, եթէ «կեդրոնէն նեցուկ ու պաշտպանութիւն «չտրուի, չձօնուի մեզ։» Գիւղերու այս փափաքը՝ (4 կեդր. նախ. կազմակերպութիւնը) նոր չէ. 18 տարի առաջ իրենց առաջարկուեցաւ, չընդունեցին։ Արդ այս նոր խղճերը լրացնելու համար՝ չեմ յուսար թէ Պատրիարքարանը յանձնառու ըլլայ, քանի որ մենք գիտենք թէ Առաջնորդարանի ձեւակերպական պատասխանին պիտի սպասէ եւն., եւ քանի որ Առաջնորդարանն ալ քաղաքացի հին եւ նոր աղայականներուն խաթրը պիտի պաշտպանէ, ու աղքատ պիտի ցուցնէ այն հասարակութիւնը, որ իրաւցնէ հանրագրին բաւծին պէս ամէն բարեպաշտութիւն, դըժբաղդաբար, մոլութեանց կը զոհէ։

Մ. ՍԱՆՈՍԵԱՆ

Արտաքին Լուրեր

ՈՎԿԻԱՆՈՍԻ ՍԻՆՏԻՔԱՆ

Վերջնական կազմակերպութիւնը. — Տնօրէններուն ցուցակը. — Անգլիոյ կառավարութեան նախաձեռնութիւնը. — Հակառակ կարծիքներ. — Ընկերութեան դրամագլուխը. — Թիւրիմացութիւն մը. — Ամերիկեան լրագիրները։

Լոնտոն, 2 հոկտ.—Այսօր Նիւ-Եորքէն առնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն Ովկէանոսի սէնտիքային կազմութեան վերաբերեալ տեղեկութիւնները։ Այդ կազմակերպութեան անունն է «Ծովային առեւտրական միջազգային Ընկերութիւն»։ Օգտակար է գիտել տալ թէ Մորկանի սէնտիքային տնօրէններուն մէջ ութը Ամերիկացիներ կան հինգ Անգլիացիի դէմ, մինչդեռ գործադիր եւ ելմտական ժողովները բոլորովին Ամերիկացիներէ կը բաղկանան։ Կը յիշուի նաեւ թէ բրիտանական կառավարութեան եւ Մորկանի սէնտիքային միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը կը տրամադրէ միայն որ սէնտիքային մասնակցող անգլիական Ընկերութեանց տնօրէններուն մեծամասնութիւնը բոլորովին անգլիական ազգէ պիտի ըլլայ։ Նշանակելի է գիտել թէ Պ. Մորկանի անունը չկայ տնօրէններուն ցանկին մէջ, բայց բրիտանական յանձնաժողովին նախագահ Սըր Քլինթըն Տօուքինս ընկերակիցներէն մէկն է Մորկանի՝ Լոնտոնի տան։ Անգլիական տնօրէններէն մէկը՝ Պ. Գրիսմ Իզմէ պետն է Հուայթ Սթար Լայնի, անգլիական կարեւոր Ընկերութիւն մը որ սէնտիքային մասնակցած է։ Պ. Բիրրի պետն է ծովային շինութեանց Հէրլէնտ Ուլֆ Տան, որ սէնտիքային գործածութեանը համար քանի մը նաւեր պիտի շինէ։ Լրագիրները ընդարձակօրէն կը խօսին սէնտիքային եւ անոր կազմակերպութեան վերջին մանրամասնութիւններուն վրայ. նաեւ ծովային առեւտրական մրցավայրին մէջ համբաւ մը ու անվիճելի ազդեցութիւն մը ունեցող անձերու հետ իրենց թղթակիցներու կատարած տեսակցութիւնները կը հրատարակեն։ Այդ լրագիրներէն շատերը կ'ըսեն թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը լաւ պաշտպանած է բրիտանական տէրութեան շահերը. ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ Ամերիկացիները շահաւոր գործ մը տեսան։ Պ. Մորկան որ վարչական խորհրդին ոչ նախագահն է եւ ոչ ալ անդամ, ամէնէն աւելի շահաւոր եղած է, վասն զի գնած է Հուայթ Սթար Լայնը, Տոմինիոն Լայնը եւ ուրիշ շոգենաւային գիծեր զորս յետոյ ամբողջովին ծախած է նոր Ընկերութեան, անշուշտ շահ մըն ալ ընելով։

Նիւ Եորք.— «Նաւագնացութեան միջազգային Ընկ.» անունը փոխուեցաւ. «Ծովային առեւտրական միջազգային Ընկերութիւն» անունին։ Դրամագլուխն ալ վերածուեցաւ քառսունչորս միլիոն անգլիական ոսկիի։ Տասներկու միլիոն ոսկիի պարզ բաժնեթուղթեր եւ նոյնքան ալ առանձնաշնորհեալ բաժնեթուղթեր պիտի բաղկանան. նաեւ արտօնուած է տասնըհինգ միլիոն ոսկի ու հարիւրին չորս ու կէս շահով պարտաթուղթերու շրջաբերութեան հանումը։ Այդ պարտաթուղթերը հանրութեան պիտի չծախուին, վասն զի սէնտիքային պատկանողները անոնց ամէնքն ալ պիտի գնեն։

—Պ. Չարլս Սթիլ, Մորկան եւ Ընկերութեան տան ամզամեներէն մէկը, կ'ըսէ թէ Պ. Կէրալտ Պալֆուր սխալ յայտարարած է որ տնօրէններուն մեծամասնութիւնը անգլիացի պիտի ըլլայ։ Հաւանօրէն ըսել ուզած է թէ սէնտիքային մասնակցող բրիտանական Ընկերութեանց տնօրէններուն մեծ մասը անգլիացի է։ Ջեռնհաս անձ մը կը յայտարարէ թէ որոշուած է որ բրիտանական կառավարութիւնը՝ սէնտիքային մասնակցող Ընկերութեանց համար վճռական խորհրդութիւն պիտի չընէ՝ թղթատարութեան ու փոխադրութեան վերաբերեալ գործերու մասին։ Կ'ըսուի թէ Քիւնարտ Լայն Ընկերութեան յատկացուած նպաստը մեծանշորհ մը ըսել չէ, քանի որ Հուայթ Սթար Լայն ալ որ սէնտիքային մէջ է, արդէն կառավարական նպաստ մը կը վայելէ։ Կ'առաջարկուի որ Մեծին Բրիտանիոյ նաւագնացութեան միջազգային Ընկերութիւնը պահէ բաժնեթուղթերը՝ սէնտիքային միացած բրիտանական շոգենաւային գիծերու հաշւոյն եւ թէ անոնց բաժնեթուղթերն ալ ծովային առեւտրական միջազգային Ընկերութեան քով դրուին։

—Նիւ-Եորքի լրագիրները շատ քիչ կը խօսին բրիտանական կառավարութեան եւ Ովկէանոսի սէնտիքային միջեւ գոյացած համաձայնութեան վրայ։ Իվնինկ Բոսթ կը կարծէ թէ սէնտիքան ինչ որ կարելի է պիտի ընէ համոզելու համար համաժողովը որ ընդունի առեւտրական նաւագնացութեան նպաստներուն վերաբերեալ օրինագիծ մը։ Մեյլ էնտ էքսբրէս կ'ըսէ թէ Անգլիոյ կառավարութեան կողմէ անգլիական գիծերուն վրայ կատարուելիք հսկողութեան հակառակ, այս վերջինները պիտի կրնան իրենց բաժնեթուղթերը ծախել որու որ ուզեն։ Կը յարէ թէ ամերիկեան դրամագլուխը ամէնէն լաւ հսկողութիւնն է եւ թէ առեւտրական նաւագնացութեան մէջ դրամագլուխին ամէնէն մեծ մասին տէրը գերակշռութիւն պիտի ունենայ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Թուղվերք նախագահին միջամտութիւնը. — Լաւագոյն տպաւորութիւն. — Հանքածուխերը։

Լոնտոն, 2 հոկտ.— Նիւ-Եորքէն կը հեռագրեն թէ հանքագործները մեծ գոհունակութեամբ իմացեր են այն լուրը, որուն համաձայն, նախագահ Ռուզվէլթ պիտի միջամտէ հանքագործներու խնդրին։

—Նիւ-Եորքէն կը գրեն թէ հանքածուխի Ընկերութիւնները կարգադրութիւն մը ըրեր են պէտք եղածին չափ հանքածուխ մատակարարելու Նիւ-Եորքի երկաթուղիին, դպրոցներուն ու հիւանդանոցներուն. նաեւ աժան հանքածուխ տալ Նիւ-Եորքի աղքատներուն։

—Քարտիֆի եւ Սուոնսիի հանքածուխի հրապարակները, երէկ, ոգեւորուած էին։ Ամերիկայի համար հանքածուխի մեծ խնդրանք կայ։ Նիւքէսլի 30,000 թոնօ յանձնարարուեցաւ։ Սուոնսիի մէջ իւրաքանչիւր թոնոյի գինը 17էն 28 շիլինի բարձրացաւ եւ տակաւին մինչեւ 30 շիլին պիտի բարձրանայ։

ՊՈԷՐ ՊԵՏԵՐԸ

Վիլհէլմ Բ.ի ունկնդրութիւնը. — Լրագրական հրատարակութիւններ. — Աւստրիոյ մամուլը։

Պերլին, 2 հոկտ.—Թէեւ պօէր զօրավարներուն կողմէ Վիլհէլմ Բ.էն խնդրուած ունկնդրութեան մասին նոր լուր չկայ, սակայն գերման լրագիրները տակաւին կը խօսին անոր վրայ։ Վոսիշէ Զայթունկ կ'ըսէ թէ կայսրը միայն կրնայ այդ մասին որոշում մը տալ։ Պերլինէր Թակեպլաթի իրաւագէտ աշխատակիցը ազգային ու միջազգային էթիքէթին վրայ երկարօրէն խօսելով կ'ըսէ թէ Վիլհէլմ կայսրը ունկնդրութիւն շնորհէ կամ ոչ պօէր զօրավարներուն, հաւանելու կամ չհաւանելու պատճառ չկայ։ Եթէ այդ ունկնդրութիւնը տեղի ունենայ, Անգլիացիները պիտի չկրնան դանդատիլ, վասն զի Պերլինի անգլիական դեսպանը պիտի կարգադրէ նոյն ընդունելութիւնը. եթէ տեղի չունենայ, պօէրասէրները պիտի չկրնան պարսաւել գերման կառավարութիւնը, վասն զի անոր պատասխանատուութիւնը Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարին կը վերաբերի։

Վիէննա. — Օայխսվէհր ու Էքսթրաբլաթ կը խօսին անգլիական լրագիրներուն դանդատներուն վրայ՝ Վիլհէլմ Բ.ի կողմէ պօէր զօրավարներուն տրուելիք ունկնդրութեան մասին։ Օայխսվէհր կ'ըսէ թէ Գերմանիոյ կայսրը, Մեծին Բրիտանիոյ մասին այնքան ըրածներուն փոխարէն, իրաւունք ունի պահանջել որ Անգլիացիները վստահութիւն ունենան իր վրայ։ Էքսթրաբլաթ կ'ըսէ թէ սխալ է ենթադրել որ Վիլհէլմ կայսեր կողմէ պօէր զօրավարներուն շնորհուած ունկնդրութիւն մը կարենայ դիւանագիտական միջադէպի մը պատճառ ըլլալ Անգլիոյ հետ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Կրթական ծրագիրը. — Քննադատութիւններ. — Անգլիական կարծիքը ու նախարարութիւնը։

Լոնտոն, 2 հոկտ.—Այսօր կ'ըսուէր թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը մտադիր է ետ առնել հանրային ուսուցման վերաբերեալ իր ծրագիրը, որ այնքան դժուարութիւններ առաջ բերաւ եւ որ ամբողջովին պիտի գրաւէ խորհրդարանական յառաջիկայ նստաշրջանը։ Երէկ իրիկուն Պ. Պալֆուրի եւ Պ. Չէմպրլէնի կողմէ Լոնտոն հասած հեռագիրներ կը ծանուցանէին թէ կառավարութիւնը բնաւ մտադիր չէ ետ առնել իր այդ ծրագիրը։ Միութենականներու կարեւոր մէկ գումարումին մէջ, որ առջի իրիկունը կատարուեցաւ Պիրմինկէմի մէջ, միաձայնութեամբ դատապարտուեցաւ կրթական այդ ծրագիրը։ Աւելորդ չէ յիշել թէ Պ. Չէմպրլէն Պիրմինկէմի ընտրական շրջանակներէն մէկին միութենական երեսփոխանն է։ Պ. Չէմպրլէն որ այնքան համակիր չէ ծրագրին, պիտի պարտաւորուի իր կարծիքը յայտնել իր պաշտօնակիցներուն առաջարկած ծրագրին նկատմամբ, որուն չեն հաւանիր զինքը ընտրողներուն կուսակիցները։ Երեսփոխանական ժողովին աշնան նստաշրջանը պիտի սկսի հոկտ. 17ին եւ գլխաւորաբար պիտի նուիրուի կրթական ծրագրին որ այնքան մեծ խնդիր կը յարուցանէ Անգլիոյ մէջ, եւ որուն համար երեսփոխաններէն շատերը ընդդիմադիրներուն միացած են։

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Սիամի խնդիրը. — Անգլիոյ հետ համաձայնութիւն մը. — Ճափոնի փոխառութիւնը. — Բանակցութիւնները աւարտած։

Լոնտոն, 3 հոկտ.— Թիւթէր կ'իմանայ թէ Սիամի փոխ-նախարար Փիա Սրի Սահադէպի եւ Անգլիոյ կառավարութեան միջեւ Քէլանթանի ու Թրէնկանուի մասին կատարուած բանակցութիւնները գրեթէ աւարտած են։ Քանի մը օրէն վերջնական համաձայնութիւն մը պիտի ստորագրուի։ Քէլանթան ու Թրէնկանու մալէզ ռաճաներու վարչութեանը տակ կը գտնուին, որոնք հարկատու են Սիամի։ Անգլիոյ կառավարութիւնը, սակայն, անմիջական շահեր ունի այդ երկու երկիրներուն մէջ, որոնք մօտ են իր ստացուածքներուն։ Անգլիա՝ որուն նպատակն Սիամի ամբողջութեան պաշտպանութիւնը, բնաւ չուզեր որ այդ երկու հարուստ երկիրները Սիամի ձեռքէն ելլեն, բայց պէտք է որ լաւ կառավարուին եւ հոն դիւրութիւններ ընծայուին բրիտանական վաճառականութեան, որպէս զի կարենայ շահաւորապէս մրցիլ Պանքոքի վաճառականութեան դէմ։ Սիամի փոխ-նախարարը հիմա Բարիզ կը գտնուի, բայց քանի մը օրէն Լոնտոն պիտի դառնայ։

—Այսօր կը ծանուցուին կարգ մը մանրամասնութիւններ ճաբոնական նոր փոխառութեան մը համար, որ մօտերս շրջաբերութեան պիտի հանուի։ Կ'ըսուի թէ այդ մասին բանակցութիւնները աւարտած են եւ թէ մօտերս «Հոնկ-Քոնկ էնտ Շանկայ Պէնքինկ Քորփորէշըն,» «Պէրինկ Պրըթըրս» բաժանորդագրական Ընկերութեան եւ Եոքոհամայի պանքային միջեւ ճաբոնական փոխառութիւն մը հրապարակ պիտի հանուի՝ 125 միլիոն ֆր.ի եւ հարիւրին հինգ տոկոսով։ Հրապարակ հանելու գինը հարիւրին հարիւր պիտի ըլլայ։ Շրջաբերութեան հանումը, որ յառաջիկայ շաբթու տեղի պիտի ունենայ, ճաբոնական քոնսոլիտէի ձեւով պիտի ըլլայ։ Կը ծանուցուի նաեւ թէ այդ փոխառութիւնը, շրջաբերութեան հանող հաստատութիւններուն նայելով, զուտ բրիտանական հանգամանք մը պիտի ունենայ։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մ. Նահանգները. — Զեղծումներու դէմ բողոք. — Շոգենաւային Ընկերութեանց պատասխանատուութիւնը։

Նիւ-Եորք, 2 հոկտ.— Նիւ-Եորքի նաւահանգիստին գաղթականութեան գոմիսէրը, նամակ մը ուղղեր է Ուաշինկթընի իշխանութեանց՝ ռումանացի գաղթական ընտանիքի մը մասին, որ հաւանօրէն ետ պիտի դարձուի։ Այդ նամակին մէջ գոմիսէրը կ'ամբաստանէ Թրանսաթլանթիքի ընդհանուր Ընկերութիւնը, ըսելով որ ոչ-յանձնարարելի գաղթականներու Մ. Նահանգներու մէջ մուտքը կը դիւրացնէ։ Գոմիսէրը ըսելէ յետոյ թէ ֆրանսական շոգենաւային Ընկերութիւնը անխոհեմութիւն ըրած է օգնութեան կարօտ անձեր Նիւ-Եորք տանելով՝ կը յարէ.—«Այդ Ընկերութեան կողմէ բերուած ուղեւորները բոլորովին տարբեր դասակարգի մը կը վերաբերին՝ բաղդատմամբ Սելթիք շոգենաւով ժամանող 1400 օտարականներու։» Հաւանական է որ կառավարութիւնը քիչ ատենէն միջոցներ ձեռք առնէ շոգենաւային այն Ընկերութեանց դէմ որոնք անկարող անձեր կը քաջալերեն Մ. Նահանգները գաղթելու։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՀՐԵԱՆԵՐԸ

Հերքում մը. — Հրեաներուն գաղթումը։

Պուքրէշ, 3 հոկտ.—Սխալ է այն զրոյցը թէ Ռումանիոյ կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առած ըլլայ Հրեաներուն դէմ։ Ոչ ալ հրաման տրուած չէ՝ օտար երկիրներ երթալ ուզող Հրեաներուն անցագիր չտալու համար։ Ռումանիոյ կառավարութիւնը բնաւ մտադիր չէ Հրեաները խոչընդոտել՝ ամերիկեան ծանուցագրին հետեւանքով։ Ստոյգ չէ նաեւ այն լուրը թէ հրեայ գաղթականները Պուքրէշի կայարանին մէջ եւ ուրիշ տեղեր վար դրուած եւ իրենց տեղերը վերադարձուած ըլլան։ Պուքրէշի ազդեցիկ շրջանակներուն մէջ բացարձակապէս կը յայտարարուի թէ Ռումանիոյ կառավարութիւնը մեծ սխալ մը գործած պիտի ըլլայ, եթէ հիմա հակահրէական միջոցներ ձեռք առնէ։

ԷՄԻԼ ԶՕԼԱՅԻ ՄԱՀԸ

Զօլայի ընտանիքը Իտալիոյ մէջ. — Ածխային թթուի թունաւորում. — Համանման արկած մը։

Բարիզ, 3 հոկտ.—Հռոմէն կը հեռագրեն թէ Իտալիոյ մէջ Զօլայի ընտանիքէն ազգական մը միայն մնացած է մեծանուն վիպագրին. տարիկա տիկին Էմմա Զօլան է՝ այրի Թրամբէթթի, որ չորս անչափահաս զաւակներ ունի։ Զօլա ամէն ամիս թոշակ մը կը ղրկէր այդ կնոջ։ Տիկին Էմմա Բարիզ կ'երթայ յուղարկաւորութեան ներկայ ըլլալու։ Քանի մը տարի առաջ Պրեշիայի մէջ տակաւին կ'ապրէր Զօլայի մէկ ուրիշ ազգականը, որ վերաքննիչ ատեանի անդամ էր։ Էմիլ Զօլա 1894ին Իտալիա ուղեւորած պահուն այցելութիւն տուաւ անոր, բայց թարգմանի միջոցաւ խօսեցան, վասն զի Էմիլ Զօլա բառ մը իտալերէն չէր գիտեր։

Վիէննա.—(Թայմզի հեռագիր).—Հոս հրատարակուեցաւ վիէննացի քիմիագէտի մը շահեկան մէկ զեկոյցը որ քիչ մը լոյս կը սփռէ Զօլայի մահուան պարագաներուն վրայ։ Տոքդ. Քարլ Շիէրնօյց կը պատմէ թէ յունուար 19ին ինքն ալ քիչ մնաց որ զոհ երթար համանման արկածի մը։ Դիտել է թէ ածխային թթուով թունաւորման պահուն մէկ կամ երկու ժամ ստամոքսը բուռն յեղաշրջում մը կ'ունենայ, որով հիւանդը կ'արթննայ։ Տոքդորը այդ պարագան հաստատած է իր վրայ եւ հաւանական է որ Պ. ու տիկին Զօլայի համար ալ միեւնոյնը եղած ըլլայ։ Վիէննացի բժիշկը զգայազիրկ գտնուեր է եւ չունէր ալ թմրեցուցուած, բայց այնքան զօրաւոր չըլլալով կրցեր է ձայն տալ։ Տոքդ. Շիէրնօյց արթննալով կրցեր է անկողնէն ելլել, բայց մուճակները հանած ատեն գետինը ինկեր ու մարած մնացեր է, սատոն հոն գտնուեր է միեւնոյն վիճակին մէջ։ Գիշերը երկու-երեք անգամ քանի մը երկվայրկեան ինքզինքը գտեր է, անշուշտ չունէին յարուցած ազդակներէն, սակայն չէ կրցեր շարժիլ. դիրքը շատ նպաստաւոր էր, վասն զի կազին խողովակը առաստաղէն մէկ մեթր վար ըլլալով, կազը միշտ վեր կը բարձրանար։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ

(Շար. երէկի թիւէն)

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԾՆՈՒՆԴՆԵՐՈՒ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Յօդ. ԻԶ.— Օրինաւոր ծնունդ եղող մանչու մը կամ աղջկան մը հայրը պարտաւոր է, վեց ամսուան միջոցին, մարդահամարի տետրակներուն մէջ արձանագրել տալ տղուն անունը, ծննդեան վայրը, թուականը եւ օրը ու տան թիւը, եւ այլն. թեզքէրէսին առնել։ Հայրը եւ մայրը անծանօթ եղող տղայ մը երբ յետոյ որդեգրուի, անոր ինքնութիւնը յայտնող թուղթ մը կը պատրաստուի. իսկ եթէ արձանագրուած է մարդահամարի տետրակներուն մէջ, բացատրութիւն կը տրուի։ Այդ միջոցին արձանագրել չտուողները, երեք ամսուան միջոցի մը մէջ, թաղին ու գիւղին իմամներուն եւ մուխթարներուն կողմէ, իսկ ոչ-իսլամ հասարակութեանց քահանաներուն, խախամներուն եւ մուխթարներուն կողմէ պէտք է իմաց տրուին։ Այս արձանագրութեան գործողութիւնը ըստ օրէնի պիտի կատարեն գիւղերու եւ թաղերու իմամները ու մուխթարները, իսկ ոչ-իսլամ հասարակութեանց գիւղերուն եւ թաղերուն մէջ՝ քահանաները, խախամները եւ մուխթարները։ Այս գործողութիւնը պիտի կատարուի տեղւոյն մէջ բնակող քսանէն վեր տարիք ունեցող երկու վկաներու բերանացի յայտարարութենէն յետոյ, որոնց անունը եւ զբաղումը պիտի գրուին եւ վկաներուն անձնական կնիքովը պիտի կնքուին։ Այդ վկաները պատուաւոր մարդիկ պիտի ըլլան։ Այս գործողութիւնները ըլլալէն յետոյ, մարդահամարի վարչութեան պիտի ղրկուի ծննդեան իլմուխապէրի տպագրուած թուղթը։ Հիւանդանոցներուն եւ բանտերուն մէջ ծնած տղաքն ալ պիտի արձանագրուին, տնօրէնին կողմէ ղրկուած իլմուխապէրին ու երկու վկաներու յայտարարութեան վրայ։ Վերոյիշեալ ժամանակամիջոցին մէջ, այն հայրերը, որոնք վաթսուներորդ յօդուածին համաձայն արձանագրել չեն տուած իրենց զաւակները, մէկ օսմ. ոսկի տուգանքի պիտի դատապարտուին, իսկ ծնունդները իմաց չտուող իմամները եւ մուխթարները եւ ոչ-իսլամ հասարակութեանց քահանաները, խախամները եւ մուխթարները՝ կէս օսմ. ոսկի։

Յօդ. ԻԷ.—Պաշտօնով կամ առեւտուրով եւ կամ ուրիշ բանի համար մէկ գաւառակէն ուրիշ գաւառակ եւ կամ առժամապէս Կ. Պոլիս հաստատուողները երբ զաւակ ունենան իրենց բնավայրին մէջ, տղուն հօրը, եթէ չըլլայ, մօրը արձանագրուած տեղին մարդահամարի պաշտօնեաներուն պիտի հաղորդուի ծննդեան դէպքը, իլմուխապէրի մը միջոցաւ եւ հոն պիտի կատարուի արձանագրութիւնը։ Անձեր անոնք որ չվերադառնալու պայմանաւ, մէկ գաւառակէն միւս գաւառակը եւ կամ Կ. Պոլիս փոխադրուելով բնակութիւն հաստատեն, ծնած զաւակները իրենց գտնուած տեղին մէջ պիտի արձանագրուին։ Միայն թէ այս մասին նահանգին կողմէ պատրաստուած իլմուխապէրին եւս պիտի գրուի ծնողքին ուրիշ տեղ փոխադրուիլը եւ բնակութիւն հաստատելը, վաւերացուելով գիւղին կամ թաղին պատուաւոր անձերուն, իմամներուն, մուխթարներուն, իսկ ոչ-իսլամ հասարակութեանց քահանաներուն, խախամներուն, մուխթարներուն եւ պատկանած թաղապետական շրջանակին կողմէ։

Յօդ. ԻԸ.—Օսմ. երկիրներու մէջ արձանագրուած ըլլալով՝ օտար երկիրներու մէջ առժամապէս բնակողները երբ զաւակ ունենան, տեղւոյն վրայ հարկ եղած քննութիւնները կատարուելէ յետոյ, արդիւնքը, թէզքէրէի օսմանիէներու վաւերացեալ օրինակներով մէկտեղ, օսմ. դեսպանատանց կամ հիւպատոսարաններու կողմէ, ներքին գործոց նախարարութեան պիտի հաղորդուի իլմուխապէրով, արտաքին գործոց նախարարութեան միջոցաւ։ Ներքին գործոց նախարարութիւնը, մարդահամարի ընդհանուր վարչութեան միջոցաւ, այս իլմուխապէրը պիտի ղրկէ տղուն հօրը, եթէ չկայ, մօրը արձանագրուած տեղը եւ հոն արձանագրութիւնը պիտի կատարուի։ Ճամբորդութեան միջոցին, երբ նաւու մէջ ծնունդ պատահի, նաւապետին կողմէ ընտրուած երկու վկաներու առջեւ իլմուխապէր մը պիտի պատրաստուի երկու օրինակ. այս իլմուխապէրները, երբ տղուն ծնողքը օսմ. նաւահանգիստ մը ցամաք ելլեն, նաւահանգստի վարչութեան, իսկ օտար երկիր եղած ատեննին, օսմ. հիւպատոսարանին պիտի յանձնուին։ Նաւահանգստի վարչութիւնը կամ հիւպատոսարանը մէկ օրինակը վար դնելով, միւս օրինակը պիտի ղրկէ ներքին գործոց նախարարութեան, ծովային կամ արտաքին գործոց նախարարութեան միջոցաւ։ Ներքին գործոց նախարարութիւնը, մարդահամարի ընդհանուր վարչութեան միջոցաւ, պիտի ղրկէ հօրը, եթէ չկայ մօրը արձանագրուած տեղը, մարդահամարի պաշտօնէային կողմէ արձանագրութիւն կատարուելու համար։

Յօդ. ԻԹ.— Մէկ մօրմէ երկւորեակ եւ կամ աւելի ծնած զաւակներու ծնունդները զատ զատ ժամերով եւ վայրկեաններով պիտի արձանագրուին։

Յօդ. Լ.— Երբ ծնած տղան մեռնի, Կ. Պոլսոյ եւ շրջականներուն մէջ հինգ օրէն, նահանգներու, գաւառներու եւ գաւառակներու կեդրոններուն, եւ մարդահամարի պաշտօնեայ գտնուած գիւղաքաղաքներու եւ գիւղերու մէջ մէկ ամիսէն, իսկ ուրիշ տեղերու մէջ երկու ամիսէն, մարդահամարի վարչութեան՝ իլմուխապէրով մը պարտաւոր են իմաց տալ իմամները, մուխթարները եւ ոչ-իսլամ հասարակութեանց քահանաները, խախամները եւ մուխթարները։ Տրուած տեղեկութեան վրայ, տղուն ծնած օրը, ժամը, վայրկեանը, աղջիկ կամ մանչ ըլլալը, եւ մօրը անունն ու մականունը եւ բնակավայրը պիտի արձանագրուին մարդահամարի տետրակներուն մէջ։ Այդպիսի մահուան դէպքերը մարդահամարի վարչութեան իմաց չտուող իմամները, մուխթարները, իսկ ոչ-իսլամ հասարակութեանց գիւղերու եւ թաղերու քահանաները, խախամները եւ մուխթարները կէս օսմ. ոսկի տուգանք պիտի վճարեն։

Յօդ. ԼԱ.— Հօր հոն ձգուած տղոց անունները պիտի կ'արձանագրուին իբր անհայր եւ անմայր։

Յօդ. ԼԲ.— Դեռ նոր ծնած տղայ մը գտնողները անոր ո՛ւր, ինչպէ՛ս եւ ե՛րբ գտնուած ըլլալը յայտնելով, տղան ու հագուստը, գիւղերուն մէջ հասարակութեանց ժողովներուն եւ գիւղաքաղաքներու մէջ տեղական կառավարութեան պիտի յանձնեն։ Ասոր համար յայտագիր մը պատրաստուի, ուր պիտի գրուին ենթադրական տարիքը, աղջիկ կամ մանչ ըլլալը եւ իր ստանալիք անունը, ինչպէս նաեւ ո՛ւր յանձնուիլը եւ անոր անունը։ Այս յայտագիրը պիտի արձանագրուի մարդահամարի արձանագրութեան տետրակներուն մէջ։

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՊՍԱԿԻ ԵՒ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆՑ ԴԵՊՔԵՐՈՒՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յօդ. ԼԳ.— Իսլամ ժողովրդեան մէջ տեղի ունեցած ամուսնութիւնները շէրիի դատարաններուն, իսկ ոչ-իսլամ հասարակութեանց պսակները կրօնական պետերուն կողմէ տրուած հրամանագիրներուն վրայ միայն պիտի կատարուին։ Ամուսնութիւն կատարման օրէն հաշուելով, մինչեւ տասնըհինգ օր, ամուսնութիւնը կատարող իմամը եւ կրօնական պետը, պարտաւոր է մարդահամարի վարչութեան իմաց տալ ամուսնութեան կատարուած ըլլալը։ Այդ մասին գիւղերու եւ թաղերու կողմէ տրուելիք իլմուխապէրներուն ճշդութիւնը ստուգելու համար, հրամանագրի պաշտօնեաները, ամիսը անգամ մը, ամուսնացողներուն ցանկը, թաղին, փողոցին եւ տան թիւը պարունակող տետրակ մը պիտի ղրկեն մարդահամարի վարչութեան։ Որոշեալ ժամանակամիջոցին, մարդահամարի վարչութեան տեղեկութիւն չտուող իմամները եւ կրօնական պետերը կէս օսմ. ոսկի տուգանք պիտի վճարեն։

Յօդ. ԼԴ.— Նախորդ յօդուածին մէջ յիշուած իլմուխապէրին մէջ պիտի գրըուին էրկան եւ կնոջ անունը, մականունը հանգամանքները, տարիքը, ծննդավայրը, բնակավայրը, հօրը եւ մօրը անունը եւ մականունը, ինչ հասարակութեան պատկանիլը, արհեստը, բնակավայրը եւ վկաներուն անունը եւ մականունը, տարիքը եւ զբաղումը։

Յօդ. ԼԵ.— Իրենց ծննդավայրէն տարբեր տեղ ամուսնացողներուն ամուսնանալու պարագան յայտնող իլմուխապէր մը պիտի պատրաստուի տեղւոյն մարդահամարի պաշտօնէային կողմէ, նահանգի մարդահամարի տեսուչին կողմէ ամուսնացողին ծննդավայրը ղրկուելու համար։ Օտար երկիրներու մէջ կատարուած ամուսնութիւնները, օսմ. դեսպանատանց եւ հիւպատոսարաններու կողմէ պիտի հաղորդուին ներքին գործոց նախարարութեան, արտաքին գործոց նախարարութեան միջոցաւ։ Ներքին գործոց նախարարութիւնը մարդահամարի ընդհանուր վարչութեան միջոցաւ, իրենց տեղը պիտի ղրկէ իլմուխապէրները, արձանագրութեան կատարուելու համար։

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԲԱՐԲԵՐԸ, մտքի եւ մարմնի չափազանց յոգնութիւնները, զեղծումներն ու քնատութիւնները ոյժէ կը ձգեն մարդը, մարմինը կը տկարացնեն, ջիղերը կը թուլցնեն ու անժամանակ ծերութեան կը մատնեն նոյն իսկ երիտասարդներն ու չափահասները։ Արիւնը, ջիղերը, ոսկորներն ու կազմուածքը զօրացնելու եւ վատուժութեան ու տկարութեան առաջքը առնելու համար անհրաժեշտ է գործածել Օվօ-Լէսիթին Պիլլօն նորագիւտ դեղը, որ ամէն մեծ դեղարաններու կը գտնուի։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Սալխսէի աստիճան տրուեցաւ Կ. Պոլսոյ առեւտրական դատարանին քարտուղարներէն Ազիզ պէյի։

—Թօփքափու գաւառին հաշուակալ անուանուեցաւ Սըլվաղի նահանգին հաշուակալութեանց դիւանին քարտուղարներէն Լօմէր էֆ., որ փոխանորդաբար կը վարէր նոյն պաշտօնը։

—Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Իզմէքի գաւառակին եւ բեւեռներէն Իպրահիմ էֆ.ի։

—Երկրորդ կարգի Շեֆաքաթ՝ կայս. պալատան հեռագրական տնօրէն Վէհպի պէյի կնոջը։

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԴՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Թուրք լրագիրներու այսօրուան թիւին մէջ հետեւեալ Պաշտօնական Ձեկոյցը հրատարակուած է.— «Կայս. Իրատէով վաւերացած եւ լրագիրներու միջոցաւ հրատարակուած այն որոշմանց համաձայն, որոնք կը վերաբերին կալուածագիրներէ առնուած ծախքերուն (խարճ), երբ պարզ մուրհակներով երկու կողմի միջեւ առուծախ կատարուի եւ այդ առթիւ դատ մը ծագի, դատարանները նկատողութեան պիտի չառնեն այդ դատերը։ Այդ որոշումը հաղորդուած է հարկ եղած տեղերը։ Տէֆթէրխանէի վերատեսչութեան մէկ տեղեկագրին վրայ, կը ծանուցուի թէ պարզ մուրհակներով կալուածի մը տէր եղողները, որպէս զի ապագային իրենց սեփականութեան իրաւունքին համար դժուարութեան չհանդիպին, պարտին հիմակուընէ Տէֆթէրխանէի վարչութեանց ու Թափուի դիւաններուն դիմելով, ըստ օրինի, սեփականութեան կալուածագիր ստանալ իրենց սեփական տեղերուն համար։»

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ.— Մեծ-Եպարքոսը արտաքին գործոց նախարարութեան յանձնեց կայս. այն նամակը, որ Աւստրիոյ կայսեր մէկ նամակին կը պատասխանէ՝ Լէոբոլտ արքիդքսին կնոջ՝ Պլանշ արքիդքսուհիին աղջիկ մը ծնելուն առթիւ։ Վեհ. Սուլթանին այդ նամակը Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր պիտի ղրկուի։

—Աւստրիոյ կայսեր անուան տօնախմբութեանը առթիւ Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց։

ՆԻԲՈԼԱ ՄԵՆ ԴՈՒՔՍԸ.— Շաբաթ գիշեր կայս. պալատան մէջ տրուած հացկերոյթէն առաջ, Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ առաջին կարգի Օսմանիէ պատուանշան շնորհել մեծ դուքսին հետեւորդներէն Բալիցին զօրավարին, առաջին կարգի Մէճիտիէ՝ զօրավար տոքդ. Շըլէլոլի, երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Բրաւբէնսքի գնդապետին ու Կեորկի Բոյլիէտոնոսձէվի հրամանատար Բիսարէվսքի գնդապետին եւ երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Իտոլմոլցով գեր-գնդապետին։ Միանգամայն զանազան պատուանշաններ շնորհուեցան Կեորկի Բոյլիէտոնոսձէվի եւ ռուս դեսպանատան պահականներուն հրամանատարներուն ու սպաներուն եւ դեսպանատան պաշտօնեաներէն ոմանց։ Մեծ դուքսին հետեւորդներուն նաեւ Իմթիազի ոսկի ու արծաթ շքադրամներ շնորհուեցան։ Կեորկի Բոյլիէտոնոսձէվի սպաներուն ու նաւաղներուն հարիւր յիսուն շքադրամներ շնորհուեցան։

—Հացկերոյթին ատեն մեծ դուքսը պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին աջ կողմը բազմելու եւ դեսպան Պ. Զինովիէվ ալ ձախ կողմը։ Արարողապետ Իպրահիմ պէյ Ն. Վեհափառութեան ու մեծ դուքսին միջեւ տեղը առեր կեցած էր ու թարգմանի պաշտօն կը վարէր։

—Հացկերոյթէն ետքը, Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ տեսակցիլ մեծ դուքսին հետ։ Այդ տեսակցութեան ներկայ գտնուելու պատիւը ունեցան նաեւ դեսպան Պ. Զինովիէվ, Մեծ-Եպարքոսը, արտաքին գործոց նախարարը, արարողապետ Իպրահիմ պէյ եւ դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Մաքսիմով։ Վեհ. Սուլթանը ու մեծ դուքսը յետոյ գացին ուրիշ սրահ մը, ուր միւս հրաւիրեալները կը գտնուէին։ Ն. Վեհափառութիւնը բարեհաճեցաւ Իր կայս. մեծարանքները շնորհել Կեորկի Բոյլիէտոնոսձէվի հրամանատարին ու սպաներուն։ Ապա նուագահանդէս մը տեղի ունեցաւ։

—Ռուսիոյ կայսրը, հեռագիր մը ուղղելով Վեհ. Սուլթանին, շնորհակալութիւն յայտնեց Կ. Պոլսոյ մէջ Նիքոլա Նիքոլայեվիչ մեծ դուքսին եղած սիրալիր ընդունելութիւններուն համար։

—Վեհ. Սուլթանը մեծ դուքսին նուիրեց արաբական երկու ընտիր ձիեր, ականակուռ ընչատուփ մը եւ կայս. յախճապակիի գործարանին մէջ շինուած զարդանօթներ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Անգլիոյ ու Ֆրանսայի դեսպանները, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.— Իզմիրի մէջ ճաշարանի սպասաւոր մը, 18 տարեկան, անցեալ շաբթու հիւանդանալով, մեկուսացուեր է եւ հիմա կը դարմանուի։

—Իզմիրի ժամանումները բժշկական քննութեան ենթարկուեցան։

—Հոտէյտայի մէջ, սեպտ. 19էն ի վեր, քոլէրայէ քսանըհինգ հոգի վարակուելով քսանմէկը մեռեր են։

—Բէրէյայի մէջ քոլէրան հետզհետէ մեծ սաստկութեամբ կը ճարակի։

—Կիրակի օրը Եգիպտոսի մէջ քոլէրայէ 185 դէպքեր ու 170 մահեր պատահեցան։

ԱՀՄԷՏ ԱԼԻ ՓԱՇԱ.—Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ ակամակուռ Օսմանիէ պատուանշան շնորհել կայս. թիկնապահ Ահմէտ Ալի փաշայի, հիւրամեծար օտարազգի հիւրերու։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ.—Վեհ. Սուլթանին կողմէ, երէկ, սենեկապետ Ֆաիզ պէյ, ծովային նախարար Հասան փաշայի ապարանքը երթալով, որպիսութիւնը հարցուց։ Ծովային նախարարը, ինչպէս յայտնի է, քանի մը օրէ ի վեր հիւանդ է։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԲՈՐԹՈՒԿԱԼ.— Իգտամ արտատպում մը կ'ընէ Ֆիկառօ էն՝ Թուրքիոյ եւ Բորթուկալի դիւանագիտական յարաբերութեանց վրայ։ Ֆիկառօ կը յիշէ այն որոշումը, որով Կ. Պոլսոյ ու Լիզպոնայի մէջ երկու տէրութեանց կողմէ փոխադարձաբար դեսպաններ պիտի անուանուին։ Բորթուկալի կառավարութիւնը ընդհանուր հիւպատոսներ ունի Իզմիրի, Երուսաղէմի, Պէյրութի, Հալէպի, Աղեքսանդրիոյ ու Հանիայի մէջ. նաեւ տասնըվեց դեր-հիւպատոսութիւններ օսմ. ուրիշ քաղաքներու մէջ։ Թուրքիա ալ Լիզպոնայի ու Սէն-Վէնսանի մէջ պատուակալ հիւպատոսութիւններ ունի։ Ֆիկառօ կ'ըսէ թէ Բորթուկալի աֆրիկեան գաղթավայրերուն մէջ մէկ միլիոնի չափ իսլամներ կան, որոնց հարիւր հազարը Մոզամպիքի մէջ՝ եօթը մզկիթով ու տասը վարժարաններով, Տէլակոայի մէջ՝ տասը մզկիթ ու եօթը վարժարան, Պիէրայի մէջ՝ 50,000 իսլամ եւ այլն։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպանատունը նորէն Պէօյիւքտէրէի ամարանոցը փոխադրուեցաւ, քանի մը օր հոն անցընելու համար։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպանը որ Իզնիք գացած էր զբօսական պտոյտի համար, աղջի իրիկունը Կ. Պոլիս դարձաւ։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ դեսպանին կինը, շաբաթ օրը, Աթէնք ուղեւորեցաւ։ Մավրոկորտաթօ իշխանուհին երկու շաբաթէն Կ. Պոլիս պիտի դառնայ. ամիս մը յետոյ դեսպանը ու դեսպանուհին վերջնականապէս Կ. Պոլսէն Աթէնք պիտի աղւորին, հոն հաստատուելու։

ՀՆԱԽՈՒԶՈՒԹԻՒՆ. — Գերման հնագէտները սկսան հնագիտական խուզարկութիւններ կատարել Պերկամայի մէջ։ Հարիւր ութսուն գործաւորներ կ'աշխատին, որոնց 40ը Բարաքալլայի Թատրոնին ու տաճարին մօտ։ Ակրոպոլի հիւսիսային արեւելեան կողմը մեծ արձանագրութիւն մը գտնուեր է որ Աթալէ Թագաւորին վրայ կը խօսի։ Պերկամայէն պէպ ի հիւսիսային արեւելեան կողմը մէկ ժամ հեռաւորութեամբ Սինտէլի գիւղին մէջ արձանագրութիւն մը գտնուած է, որ Աթալէի քաղնիքներուն կը վերաբերի։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.— Եւրոպական բոլոր հրապարակներէն կը ծանուցուի արտասովոր բարձրացում մը շաքարի գիներուն վրայ։ Բարիզի ու Լոնտոնի մէջ բարձրացումը հարիւրին ութն է։ Համպուրկի մէջ 50էն 60 բֆ. բարձրացած է։ Բրակայի մէջ ալ հրապարակը շատ ոգեւորուած էր եւ 19էն 20ի բարձրացաւ։ Տասը տարիէ ի վեր այդ տեսակ բարձրացում մը տեսնուած չէր։ Կ. Պոլսոյ վաճառականները յառաջիկայ ամսուան համար կը փութան պայմանագրութիւններ կնքել՝ նոր բարձրացումի մը իբրեւ նախատեսութիւն։

—Աղջի օրը եւ երէկ Անատոլէն Կ. Պոլիս բերուեցան 17,500 քիլէ ցորեն ու 1500 ալ Ռումելիէն։ Շաբաթ օրը Նիւ-Եորքի մէջ կ'արժէր 74.62, Լիվրբուլ՝ $5\frac{10}{12}$ եւ Մարսիլեա 17.60։

—Անցեալ շաբթու լեմոնի հրապարակը հանդարտ էր եւ գրեթէ ապրանք չժամանեց։ Հակառակ ատոր գինները տկար են եւ սա վիճակին մէջ.— Սայտա՝ սնտուկը 75–90 ղրուշ (իւրաքանչիւրը 1400–1500 հատ), Իտալիա՝ 15–20, Տրիպոլիս՝ 22–24, Մուաքէթ՝ 35–40 հազար հատը՝ օսմ. ոսկին 109 ղրուշի հաշւով։

—Բամպակի նկատմամբ Եգիպտոսէն առնուած վերջին լուրերը նպաստաւոր են։ Կարպիէի մէջ անցեալ տարուանին պէս լաւ պիտի ըլլայ, իսկ Ֆայեումի մէջ ալ աւելի։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ հանգստեան թոշակի ճիւղերը երէկ սկսան յուլիսի ամսաթոշակին վճարմանը։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Կայս. Իրատէ մը հրամայեց Մուզաֆայի վերածել Թրամուէյի Ընկերութեան պատկանող կալուածները։

ՀԱՑԵՐԸ. —Հացագործները, աղերսագիր մը տալով քաղաքապետութեան, յայտնեցին թէ սիմիտճիի փուռերուն մէջ պատրաստուած հացերը փոխանակ տասը փարա պակասով քսանըհինգ փարայի ծախելու, երեսունըհինգ փարայի կը ծախեն, որով հացագործներու իրաւունքը կը բռնաբարեն։ Քաղաքապետութիւնը այդ մասին փութով տեղեկութիւն ուզեց Թաղապետական շրջանակներէն։

ԲԱԼՈՒԻ ԳԱՅՄԱԳԱՄԸ. — Կայս. Իրատէի մը համաձայն, կ'ըսէ Իգտամ, գրուեցաւ Խարբերդի կուսակալութեան, դատաստանի ենթարկել Բալուի գայմագամ Նեջիպ էֆ.ն որ առանց պատճառի մարդ բանտարկելուն եւ դատական պաշտօնեաներուն կողմէ յանձնուած գործադրութեան թուղթերը չգործադրած ըլլալուն համար ամբաստանուած է։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ. Կ. Պոլսոյ մէջ վերջին շաբթուն 179 մահեր պատահեցան, որոնց 6ը՝ թիֆոյէ, 1ը՝ կեղծամաշկէ, 1ը՝ կարմրախտէ, 1ը՝ հարսանիթէ, 10ը՝ շնչառական գործարաններու հիւանդութիւններէ եւ միւսները զանազան ախտերէ։

ՉԻՆ.— Սըվաղէն կը գրեն թէ սեպտեմբեր 11ին նոյն քաղաքին մէջ ու շրջականները ձիւն տեղացեր եւ գետինները ծածկեր է մէկ թիզ ձիւնով։

ԱՑՍԹԷՖԱՆՈՍԻ մէջ նամակատուն մը պիտի հաստատուի։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ մէջ շերամաբուծական վարժարանին մրցանակաբաշխութիւնը կատարուելով, քառասունըվեց ուսանողներու վկայականներ տրուեր են եւ հինգ ուսանողի ալ իբրեւ նուէր մէյմէկ խոշորացոյց։

ԿՈՐՍՈՒԱԾ ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՆԵՐ.— Անցեալ շաբթուան կիրակի օրը, Զամճայի ու Գալլար Պաշիի մէջտեղը Թուրք կին մը ձեռքի փոքր պայուսակ մը կորսնցուցած էր, որուն մէջ կային ադամանդէ օղ, մատնի, ոսկի տուփ մը, արժէքաւոր գիտակ մը եւ այլն։ Այդ մասին տեղեկութիւն տրուեցաւ ոստիկանութեան որ խուզարկութեան ձեռնարկեց։ Աղջի օրը Թուրք կին մը Սկիւտարի մէջ ոսկերիչի խանութները կը մտնէր ու կ'ելլէր։ Ոստիկանութիւնը կասկածելով ձերբակալեց զայն. անունը Էմինէ է. հարցաքննուելով ըսաւ թէ բան մը ծախելու համար նոյնիս անութները մտած է։ Վրան խուզարկուելով ոսկիէ տուփ մը գտնուեցաւ։ Կասկածները սաստկանալով այդ կինը ոստիկանատուն տարուեցաւ, ուր, պահ մը վարանելէ ետքը, ըսաւ թէ երէկ՝ կառապան Մեհմէտ փոքրիկ պայուսակ մը գտած էր որ գոհարեղէնները կը պարունակէր։ Տունը խուզարկուելով գողցուած գոհարեղէնները գտնուեցան։

ԲԵՐԱՅԻ պատժական ատեանը, կ'ըսէ Իգտամ, դատեց Մարտիրոս անուն անձ մը որ Բերայի Գաբաք փողոցը Չէչէեան Կալայեան էֆ.ի տունը բնակող Իզմիրցի Եւգինէ Յովհաննէսեանի պատիւը բռնաբարած էր, հետը ամուսնանալու խոստումով։ Մարտիրոս դատապարտուեցաւ երեք ամսուան բանտարկութեան ու յիսուն ոսկի հատուցանելու Եւգինէ Յովհաննէսեանի։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ Մարմարա շոգենաւը որ Էրէյլիէն կու գար ածուխ բեռցած, երէկ առտու ժամ 4էսին, Նաւաձիգ շոգենաւի մը կողմէ Ոսկեղջիւր մտնելու համար Ունգաբանի կամուրջէն ներս մտած ատեն, զարնուեցաւ Մախսուսէի Ինայէթ շոգենաւին որ հոն խարսխած էր։ Ինայէթ վնասուելով սկսաւ ջուր առնել. իսկոյն սուզակներ փութացին եւ բացուած տեղը առժամաբար փակեցին։ Կ'ըսուի թէ Մարմարա շատ արագ կ'երթար, այնքան որ նաւաձիգը պարտաւորուեր է պարանը քակելով մէկ կողմ երթալ։ Մարմարա իր արագութիւնը շարունակելուն համար զարնուեր է Ինայէթի։

ՇԱՆ ՄՍԱՎԱՃԱՌԸ. — Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Պոլսոյ Պայազիտի կողմը մսավաճառի աշկերտ Հասիպ խոշոր շուն մը խանութէն բռնութեամբ ներս տարած ատեն ձերբակալուած էր եւ խանութին մէջ կտրտուած միսեր, ոսկորներ եւայլն գտնուած էին։ Ատոնք անասնաբուժական վարժարանի աշխատանոցը ղրկուեցան, քննուելու եւ հաստատուելու համար թէ շունի միս են թէ ոչ։

ԹԱՐԱՊԻՈՅ հեռագրատան ցրուիչ Յակոբ, 75 տարեկան, աղջի օր, ձիու մը տակ մնաց, որուն վրայ հեծած էր Պառոն տը Վանտէօվրի տղան։ Խեղճ մարդը աջ աչքին քովէն վիրաւորուեցաւ։ Հարկ եղած դարմանները եղան։

VIN & SIROP DE DUSART

Բժշկութեան համար այսօր անդարմանելի չեն կուրծքի հիւանդութիւնները։ Անոնց պատճառը գտնուած է, երեւան հանուելով թոքերուն մէջ ներկայութիւնը շատ փոքր մակաբոյծի մը, պասիլի մը, որ կ'ապրի ի վնաս այն մարդոց, որոնք յոգնութիւններէ ու հիւանդութիւններէ հիւծած կամ ֆիզիքականապէս տկար ծնած են։ Անոնց առաջքը առնելու համար՝ պէտք կայ այնպիսի հիւթեղ սնունդի մը, որուն մարմնոյն մէջ իւրացումը ուղղակի եւ բնական կերպով կատարուի եւ լրացուի հանքային տարրի մը կողմէ, որ լաքթօֆօսֆաթ տը շօի մէջ կը գտնուի։ Ասիկա է պատճառը Տիւզարի գինիին ու օշարակին յարաճուն յաջողութեանը։ Այնքան գնահատուած այս պատրաստութիւնները հիւանդին ուժերը կը վերանորոգեն, աւելցնելով անոր ախորժակը ու բուժման առաջնորդելով զայն։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարքը այս առաւօտ Պատրիարքարան երթալով, նախ աչքէ անցուց Մայր եկեղեցիի շինութեան գործը։ Ն. Սրբազնութիւնը այսօր պիտի նախագահէ Կրօնական Ժողովի նիստին, որ իր օրակարգին վրայ ունի ամուսնական կարգ մը խնդիրներ, զանազան գաւառներէ տեղեկագրուած։ Նոյնպէս նկատողութեան պիտի առնուի Տ. Մուշեղ վարդապետի տեղեկագիրներուն խնդիրը եւ Տիարպէքիրի Ս. Հաղորդութեան խնդիրը։ Սակայն չի յուսացուիր որ օրակարգին վրայ դիզուած այս խնդիրները ամբողջը մէկէն կարգադրուին, երկու ատենապետներու բացակայութեան պատճառաւ։

—Ս. Պատրիարքը յառաջիկայ ուրբաթ հրաւիրուած է Տնտեսական Խորհուրդի նիստին նախագահելու Պատրիարքարանի մէջ։ Այդ նիստին մէջ նկատողութեան պիտի առնուի Պատրիարքարանի ելմտացոյցին խնդիրը։

—Քաղաքական Ժողովը վաղուան իր նիստին մէջ պիտի զբաղի կարգ հաշուական խնդիրներու կարգադրութեամբ, որոնք Պատրիարքարանի վարչական եւ յարաբերական դիւաններուն մէջ խնդրոյ նիւթ եղած են այս միջոցիս։

— Զարսանճագի Առաջնորդարանը տեղւոյն որբերու անպատսպար վիճակը պարզելով՝ այս մասին դարման խնդրած է Պատրիարքարանէն, որովհետեւ Պատրիարքարանէն յատկացուած նպաստը դադրած էր վերջերս։

—Երուսաղէմի Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքը յատուկ նամակ մը գրելով Պաղտատի Առաջնորդ Տ. Գաբրիէլ վարդապետ Անոյշեանի, կարգ մը բացատրութիւններ տուած է Երուսաղէմի վանքին հաշուական խնդիրներուն նկատմամբ։ Միւս կողմէ կ'իմանանք թէ Տ. Գաբրիէլ վարդապետի ուղղուած նամակներ շատ աննպաստ յայտնութիւններ կը պարունակեն Երուսաղէմի նախկին միաբանութեան օրով եղած կարգ մը զեղծումներու մասին, որոնց համար Երուսաղէմի միաբանութիւնը պատասխանատու ճանչցած է Տ. Գաբրիէլ վարդապետը։

—Պարսից Վեհ. Շահը Թիմսալի-Շահի ակամակուռ պատուանշանը շնորհած է Վիէննայի պարսկական դեսպան Կէրամ-խա-Սալթանա Նէրիման խանին, որ Վեհ. Շահին ընկերացած էր Եւրոպա կատարած ուղեւորութեան միջոցին։ Նէրիման խան Վիէննա դարձեր է։

—Գատըգիւղէն կը գրեն մեզ սեպտ. 24 թուով.— «Գատըգիւղի Մխիթարեան վարժարանը կրթական բարենորոգումներու նոր շաւղի մը մէջ կը թեւակոխէ, ինչպէս խոստացած էր վարժարանին տեսուչը՝ անցեալ պարգեւաբաշխութեան առթիւ կարդացած տեղեկագրին մէջ։ Բաց ի նոր ուսումնապետ Հ. Փիլիպպոս Եատիկէրեանէ, որ Վենետիկէն ընտրուած եւ արդէն Պոլիս հասած է, տեսչութիւնը կարգած է երեք նոր ուսուցիչներ, որոնք մասնագէտ են իրենց ճիւղերուն մէջ։ Պ. Ոսկար՝ Պէլճիքացի մը, որ ֆրանսերէնի գործնական ուսումը եւ բրագիտութիւնը մշակելու կոչուած է։ Պ. Անտրէ Բիչչի՝ Քորսիքացի, որ կարգապահ ընտրուած է՝ միանգամայն խօսելավարժութեան դասերուն։ Պ. Էլմէր՝ Գերմանացի, գերմաներէն լեզուին ուժ տալու համար։ Պ. Էլմէր յատկապէս բերուած է Գերմանիայէն եւ կրնանք թէ անոր յանձնուած է նաեւ Բանկալթիի Մխիթարեան վարժարանին գերմաներէնի դասը։ Այս տարի, յայտագրէն դուրս ըլլալով՝ վերահաստատուած է երաժշտութեան եւ ձայնագրութեան ճիւղը, գործնականն ալ մէկտեղ։»

—Ս. Պատրիարքը, կիրակի օրը, նախագահեց Պոյաճըգիւղի եկեղեցիին ժամերգութեանց եւ քարոզ խօսեցաւ։ Պատրիարք ըլլալէն ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով՝ Ն. Սրբազնութիւնը կ'այցելէր նոյն եկեղեցին, որուն վերաշինութեան առթիւ, ինք կատարած էր հիմնարկէքը եւ շինութեան Յանձնաժողովին ալ նախագահած։ Հայ բողոքական ազգայիններ ալ ներկայ էին ժամերգութեանց, որոնց աւարտումէն ետքը, Թաղ. Խորհուրդի անդամ Կոստանդ էֆ. Գալչընեան իր բնակարանը ճաշի հրաւիրեց Ս. Պատրիարքը։ Ն. Սրբազնութեան կ'ընկերանային Նէնիգիւղի քարոզիչ Շահպազեան վարդապետ, Պոյաճըգիւղի քահանան եւ Տիգրան էֆ. Նուսուֆեան ու ծանօթ ազգայիններ։ Իրիկուան, Ս. Պատրիարքը Նէնիգիւղ գնաց եւ ճաշի հրաւիրուեցաւ Քաղաքական Ժողովի անդամ Սեպուհ էֆ. Տէմիրճիպաշեանի բնակարանը եւ երէկ ալ հիւր մնաց Տիգրան էֆ. Նուսուֆեանի բնակարանը։

—Երանուհի մայրապետին վիճակը անհանգստացուցիչ երեւոյթ մը առած ըլլալով անցեալ կիրակի օր, իսկոյն հրաւիրուեցաւ տոքթ. Բէժմահճեան էֆ.ն, որ արիւն առաւ հիւանդէն։ Երէկ, քիչ մը աւելի աղէկ էր հիւանդը։ Որբանոցին տեղակալ Բրիստինէ մայրապետ նամակ մը գրելով կը յայտնէ թէ չէ համարձակած մերժել իրեն առաջարկուած պաշտօնը, թէեւ կը զգայ իր անկարողութիւնը. Բրիստինէ մայրապետ կ'աւելցնէ թէ Ս. Պատրիարքին եւ խնամակալ էֆէնտիներուն ազնիւ տրամադրութեանց ու հոգածութեանը վրայ միայն վստահ, յանձն առեր է այդ պաշտօնը. ուստի կը խնդրէ որ իրենց պաշտպանութիւնը եւ աջակցութիւնը շարունակեն։ Բրիստինէ մայրապետ իր նամակին կցեր է նաեւ որբուհիներու հագուստին, սնունդին, ուսման եւ պատսպարութեան համար առանձին ցուցակներ։

—Գումգաբուի դուրսի եկեղեցիին Դպրաց դասը 20 հատ թաւշեայ արծաթապատ շապիկներու շինութեան ձեռնարկեր է։

—Վանայ Կարմրաւորի որբանոցին Հոգաբարձութիւնը տեղեկագրեր է Պատրիարքարան թէ 13ի չափ որբեր արձակուած են, եւ 10 հատը միայն, որոնք շատ կարօտ են խնամքի, վար դրուած են։ Արձակուածներն ալ իրենց անչափահասութեան պատճառաւ, արհեստի անյարմար են։ Ուստի Հոգաբարձութիւնը կը խնդրէ Պատրիարքարանէն որ գէթ նպաստի կէսը ամսականը շարունակուի, խոստանալով պահել 23 որբեր եւ կարող ուսուցիչ մը, պակասն ալ տեղական միջոցներով հոգալով։

—Հայ-Հռոմէականաց Տ. Էմմանուէլեան Ս. Պատրիարքը, երէկ, դատական պաշտօնատունը երթալով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ կրօնից տեսուչ Ջիվէր Պէյի հետ։

—Իզմիրի Լուսաւորչեան Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեան նամակ մը ուղղած է տիկին Բարթողի, որ 5 օսմ. ոսկի նուիրած է նոյն հաստատութեան։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Իզմիրի մէջ վախճանեալ Պօղոս էֆ. Մնոիկեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են Հիւանդանոցիս. Յ. Մ. Սթամպօլլուեան եղբարք 120, Մ. Նշան էֆ. Մոստիչեան 108 ղրուշ։

ԲԵՐԱՅԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ

Աղքատախնամս ներկայիւս կը ծանուցանէ թէ հիւանդապահութեան դասընթացքի նոր շրջանը պիտի սկսի յառաջիկայ հինգշաբթի, 26 Սեպտեմբեր։ Ուստի կը հրաւիրուին աշակերտուհիք եւ ունկնդիրք, նոյն օրը, առաւօտեան ժամը 10ին (Ր. Ե.) դասաւանդութեան ներկայ գտնուիլ Աղքատախնամիս գրասենեակը։

Ի դիմաց Աղքատախնամի

Վ. Ատենադպիր — ՏՕՔԹ. Տ. ՔԱՐԱՄԱՃԵԱՆ
Ատենապետ — ՏՕՔԹ. Տ. ՍՃԼՄԵԱՆ

Տէր եւ Տիկին Լեւոն Ֆընտըգլեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Ֆընտըգլեան եւ զաւակունք, Տիար Աղեքսանդր Ֆընտըգլեան, Տիար Պօղոս Ֆընտըգլեան, Տէր եւ Տիկին Մանուէլ Ալալէմճեան եւ դուստր, Տէր եւ Տիկին Ֆրանսուա Աոլանժիլ եւ որդին, Տիար Գառնիկ Հարէնց, Տիար Յակոբ Հարէնց եւ համայն Ֆընտըգլեան եւ Հարէնց գերդաստանք ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐՈՒՍ Պ. ՖԸՆՏԸԳԼԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ ի Բարիզ, եւ կը խնդրեն որ ներկայ գտնուիք յուղարկաւորութեան սխուր արարողութեան, որ պիտի կատարուի յառաջիկայ Չորեքշաբթի առաւօտ ժամը 4 1/2ին (ը. թ.) Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցելոյն մարմինը, եւ անտի պիտի ամփոփուի Շիշլի Ազգային Գերեզմանատունը, իր գերդաստանի յատուկ դամբարանը։

Բերա 24 Սեպտեմբեր 1902

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՊԼ)

ՎԻԷՆՆԱ, 6 հոկտ. — «Թէլէկրաֆէն քօրէսբօնտէնց պիւրօ» կ'իմանայ թէ Աւստրիոյ Խորհրդարանը մօտերս պիտի գումարուի։

ՆԱԼԹԱ.— Ռուսիոյ կայսրը ու կայսրուհին իրենց զաւակներով հոս հասան եւ Լիվատիա գացին։

ՇԱՆԿԱՅ. — Նան-Քինկի փոխարքայ Լիու-Քուն-Ին մեռաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Լրագրական բանակռուի մը հետեւանքով, սուրով մենամարտ մը կատարուեցաւ պատերազմական նախարարութեան դիւանապետ Բէրժէն զօրավարին եւ Կոլուաի խմբագիր Պ. Բոլլոնէի միջեւ։ Պ. Բոլլոնէ առաջին ընդհարումին վիրաւորուեցաւ աջ թեւէն. իսկ Բէրժէն զօրավարը, եօթներորդ ընդհարումին, կռնակէն ու աջ ձեռքէն։

ԲՐԻՒՍԷԼ.—Պօէր զօրավարները հոս հասան եւ մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցան ժողովրդեան խուռն բազմութեան մը կողմէ։ Զօրավարներուն իջեւանած օթէլին պատշգամէն Տէվէթ ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ պօէր զօրավարները՝ անկախութիւնը վերստին ձեռք ձգելու մասին Եւրոպայէն օգնութիւն խնդրելու եկած չեն, այլ միայն նիւթական օգնութիւններ ուզելու։ Պօէր զօրավարներուն ի պատիւ կազմակերպուած գումարումի մը մէջ Տէվէթ սապէս խօսեցաւ.—«Հաւատարիմ պիտի մնանք մեր նոր հայրենիքին, եթէ հաշտութեան պայմանները ուղիղ կերպով գործադրուին։ Անգլիացիները ալ եւս մեր թշնամիները չեն։»

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ, 6 հոկտ.— Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ վէնէզուէլացի հազար երկու հարիւր զինուորներ ըմբոստներուն կողմը անցեր են։ Գասթրօ նախագահին դիրքը շատ վտանգաւոր է։

ԲԱՐԻԶ.—Բէրժէն զօրավարը Կոլուաի խմբագիր Պ. Կասթոն Բոլլոնէի համար ըսած ըլլալով որ ուրացող հրեայ մըն է, երկու կողմէն վկաներ ղրկեցին իրարու։ Մենամարտը այս իրիկուն կատարուեցաւ։ Բէրժէն զօրավարը բաւական ծանրապէս վիրաւորուեցաւ աջ ձեռքէն։

—Այսօր տեղի ունեցաւ վաճառականութեան ու ճարտարարուեստութեան հանրապետական յանձնաժողովին սարքած մեծ հացկերոյթը՝ Պ. Մագիւրոյի նախագահութեամբ։ Բոլոր նախարարները ներկայ էին։ Աւետրական նախարար Պ. Թրուլյօ եւ Երեսփ. Պ. Պրիսոն ճառեր արտասանելով, վեր հանեցին յանձնաժողովին հակակղերական հանգամանքը, որուն պաշտօնն է Ֆրանսայի համար քաջարի պաշտպաններ պատրաստել։ Նախարարապետ Պ. Գոմպ ընդարձակ ճառ մը արտասանեց, ջատագովելով դաշինքին քաղաքականութիւնը. նոր միջոցներ խոստացաւ որոնք նախարարութեան գործը պիտի ամբողջացնեն։ Պ. Գոմպ բաժակ պարպեց Ֆրանսայի Հանրապետութեան խաղաղասէր պաշտօնին համար։

ԱԹԷՆՔ.—Երեսփոխանական նոր ընտրութիւնները նոյմ. 27ին պիտի կատարուին, որով Երեսփ. Նոր Ժողովը դեկտ. 10ին պիտի գումարուի՝ նոր ընտրութիւնները վաւերացնելու։

—Կորնթոսի յիսուն այգետէրներ որոշեցին Ամերիկա գաղթել՝ ներկայ տագնապին հետեւանքով։

ԲԱՐԻԶ.—Պոթա, Տէվէթ ու Տըլարի զօրավարները, հոկտ.ի վերջերը, պիտի այցելեն Պրեսթի նաւարանը։

ՊԵՐԼԻՆ.—Բոսթ կ'ըսէ թէ Վիլհէլմ կայսեր կողմէ Իտալիա կատարուելիք ուղեւորութեան լուրերը կանխահաս են։ Վիլհէլմ Բ. յառաջիկայ տարի փոխադարձ այցելութիւն պիտի տայ Իտալիոյ Թագաւորին, բայց թուականը դեռ որոշուած չէ,

—Տէյլի Թէլէկրաֆ կ'իմանայ թէ Գերմանիոյ կայսրը նոյեմ. 8էն ետքը Սէնտրինկէմ պիտի ժամանէ եւ Բորթսմաութ ցամաք պիտի ելլէ։ Վիլհէլմ Բ. գեղեցիկ նուէր մը պիտի տայ Անգլիոյ Թագաւորին, ծննդեան տարեդարձին առթիւ։

—Պ. Վիթէի համար կ'ըսուի թէ Զարին հրամանով Մանչուրիա կ'ուղեւորի, վասն զի Նիքոլա Բ. բողոքներ ստացած է՝ Մանչուրիոյ երկաթուղիին առաջ բերած կացութեանը մասին։ Այդ երկաթուղին մեծ վնաս պատճառեր է Նաւագնացութեան. նաեւ աժան արմտիքով լեցուցեր է երկիրը։ Պ. Վիթէ ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարէ այդ վիճակին դարման մը ընելու համար։ Մտադիր է այցելել Քորէան՝ երկրին ելեւմուտքը վերակազմելու եւ ռուս դեսպան Պ. Ալէքսիէվի կացութիւնը ամրապնդելու։ Պ. Վիթէ Բէքին ալ պիտի երթայ։

—Զինուորական շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ Վիլհէլմ կայսրը երբ իմացեր է Բանցէրի կողմէ Հաիթիի Քրէթ-ա-Պիէրրօ թնդանօթակիրին ընկղմիլը, սա հեռագիրը ուղղեր է Բանցէր հրամանատարին.—«Կեցցէ՛ Բանցէր. լաւ կատարեց իր պարտքը։»

ԼՈՆՏՈՆ.— Հնդկաստանի փոխարքան հեռագրեց թէ ներկայ ամսուն տեղոյն հունձքերուն վիճակը մեծապէս սպառնալից է։

ԲԵԴՖԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Օկլաթոլաք քաղաքին մէջ պատահած հրդեհի մը ատեն եօթանասուն հոգի այրեր են։ Հրդեհը սկսեր է հրեայի մը տունէն ուր հարսնիք կար։ Տունը մէկ դուռ մը ունենալով, հրմշտկելու կարողութիւն ունեցողները միայն կրցեր են ազատիլ՝ վիրաւորուած։ Յիսուն երեք հրեաներ եւ տասներեօթը քրիստոնեաներ այրեր են։ Հրդեհը սիկառէթէ մը առաջ եկեր է։

Տե՛ս չորրորդ երես ԲՐԼԷՆԴԱՆԻ մեծ վաճառատան ծանուցումը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 23 Սեպտեմբեր			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	30	21
Ամենէն բարձր գին	»	30	22
Ամենէն վար գին	»	30	19 1/2
Ռումելիի Երկաթուղի զօգ.	Ֆր.	116	50
Ամենէն բարձր գին	»	116	87
Ամենէն վար գին	»	115	—
ԲԱՑՈՒՄ 24 Սեպտեմբեր			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	30	18 1/2
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	116	—
Շիրքէթի Խայրիէ		29	20
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի Ժէնէրալ ՕԹՄ.		0	10
Սօս. ՕԹՄ. Շմէն է Վալէօն		0	13
Օ.մ. Ապահ. Ընկ.		8	87
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	40
» ժուիսանս		1	30
» պարտաթուղթ		494	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		498	—
Թրանսվալ		145	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն		260	50
ավրիոմ		73	50
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	110	75
» » » չէք	»	110	38
Բարիզ » »	Ֆր.	22	71 1/2
» » » չէք	»	22	70
Պէրլին անտոկոս չէք	մարք	18	57
Վիէննա չէք	ֆիոր.	21	85
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ			
20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	17
Անգլիական ոսկի	»	110	03
Բօլ էմբէրիալ	»	90	—
Քրիմիզ	»	51	06
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	02
Մէթալիք	»	102	50
Ռուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	65

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 6 Հոկտեմբեր			
Անգլիական Քոնսոլիտէ		93	25
Օսմանեան Ռանթ սէրի Բ.		54	50
» » » Դ. բաց.		27	87
» » » Դ. զոց.		28	2
Օսմանեան Պանքա		13	25
Ռուսական 1890		—	—
Հելլենական 5 %		41	—
» Մոնոբոլ		44	—
Պուլկարական 1888		91	43
Էժիբսիէն իւնիֆիէ		109	—
Տոմինիայ		106	—
Թրանսվալ		5	81
Այտին երկաթուղի		14	50
Փոխանակագիր		25	330
ԲԱՐԻԶ, 6 Հոկտեմբեր			
Ֆրանս. Ռանթ 3 %		100	17
» » 3 1/2 %		101	30
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	Ղրշ.	28	12
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. զոց.	»	28	22
« » » Բ.	»	55	—
» » » Դ.	»	30	65
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	582	—
Օսմանիէ	»	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	119	50
Օսմ. մաքսատուն	»	512	—
Օսմ. Ռէժի	»	360	—
Բրիօրիթէ Թիւրք 4 %	»	—	—
Քրէտի Լիոնէ	»	1067	—
Իտալական Ռանթ	»	103	15
Սպանիական արտաքին	»	88	35
Թրանսվալ	»	147	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	170
Դրամադեղչ	»	—	—
ՊԵՐԼԻՆ, 6 Հոկտեմբեր			
Ռուպլը	Ֆր.	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	122	—
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	103	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	280
ՎԻԷՆՆԱ, 6 Հոկտեմբեր			
Փոխան. Լոնտոնի վրայ	Ֆր.	239	50
Ռումէլի երկաթուղի	»	112	20
Օսմ. Ռէժի	»	318	—
ՊՐԻՒՍԷԼ, 6 Հոկտեմբեր			
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.		28	20
Ռումէլի երկաթուղի		118	50

ԷՔՕԼ ՆԱՍԻՕՆԱԼ ՖՐԱՆՍԷԶ
ԱՂՋԿԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ (հիմնուած 1882ին)
Տնօրէնութեամբ ՏԻԿԻՆ ՏԸՎԼՕՅԻ եւ ՇԱՖՆԷՐԻ
Բերայի ճիւղ (Նեմճէնճի փողոց 35)
Ցերեկօրիկ եւ կէս-գիշերօրիկ
Գանտիլլիի ճիւղ
Գիշերօրիկ եւ կէս-գիշերօրիկ

Գանտիլլիի վարժարանին վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ սեպտեմբեր 2/15ին, իսկ Բերայի վարժարանինը՝ սեպտեմբեր 9/22, երկուշաբթի օրը։ Երկու վարժարաններուն մէջ ալ խնամով կ'աւանդուին հայերէն, թուրքերէն, յունարէն, անգլիերէն, գերմաներէն, գծագրութիւն, երաժշտութիւն։ Դասական ուսումները պիտի դասախօսուին ֆրանսական քոլէճի բարձրագոյն դասընթացքներու բրոֆէսէօրներուն կողմէ, Տիկին Տըվլոյի յաջորդելով, որ Գանտիլլիի վարժարանին մէջ կը պաշտօնավարէր մանուարապար։ Աշակերտուհիներու արձանագրութեանց ու տեղեկութեանց համար դիմել Բերա, Նէմճէնճի փողոց, թիւ 35, երկուշաբթի օրերը, իսկ Գանտիլլի, հինգշաբթի օրերը։ 24—30

Eau minérale naturelle
Krondorf
la meilleure boisson de table et rafraîchissante.

ՆՈՐՏՏԱՅՉԷՐ ԼՈՅՏ

NORDDEUTSCHER LLOYD
Paquebot poste Impérial Allemand

Նիւ Եորքի գիծ, ճեպընթաց
ԲԱՍԻԼ, Պրէմէնէն, ուղղակի 28/11 Հոկ.
ԼԱՆ, Ճէնովայէն եւ Նաբոլիէն, » 2/15 »
ՊՐԷՍԼԱՒ, Պրէմէնէն, » 5/18 »
ՔԱՅԶԷՐ ՎԻԼՀԷԼՄ ՏԷՐ ԿՐՕՍԷ, Պրէմէն-Շէրպուրէ 9/22 »

ԲԱՍԻԼ, Պրէմէնէն Պալթիմօր 28/11 Հոկ.
ՍԹՕԼՊԷՐԿ, » Բոսթըն 1/14 »
ԱԽԷՆ, » Պրազիլիա 5/18 »
ՀԱՆՕՎԷՐ » Կալվէսթըն 19/1 Նոյ.

Սէյլանի եւ Աւստրալիոյ գիծ
ՊԱՐՊԱՐՈՍԱ, Համպուրկէն գալով Ճէնովայէ եւ Նաբոլիէ պիտի մեկնի 15/28 Հոկտ.ին, եւ պիտի երթայ Քոլոմպօ, Ֆրէմընթլ, Ատէլայտ, Մէլպուրն եւ Սիտնէյ, հաղորդակցելով Պրիսպանի, Օքլէնտի, Բաքօ-Բաքոյի, Հօնօլուլուի, Սան-Ֆրանչիսքոյի եւ Վանքուվէրի հետ։

Սէյլանի, Չինու եւ Ճաբոնի գիծ
ՔԻԱՕ-ՉԷՈՒ, Պրէմէնէն գալով Ճէնովայէ եւ Նաբոլիէ պիտի մեկնի 2/15 Հոկտեմբերին, եւ պիտի երթայ Քոլոմպօ, Բէնանկ, Սինկաբուր, Հօնկ-Քօնկ, Շանկայ, Նակազաքի, Հիոկօ, Քօպ եւ Եօքօհամա։

Աւելի տեղեկութիւն առնելու համար դիմել Գործակալներուն
Կ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ եւ Ժ. ՏԷՔՈՒԱՆ
Կալաթիա, Գարաքէօյ Եէնի խան, թիւ 21

Ծան.—Գործակալները յանձնառու կ'ըլլան ապրանքները ուղղակի Կ. Պոլսէն փոխադրել յիշեալ նաւահանգիստներէն մէկը։

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852
ՏՔՔ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ եւ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
ԽԱՆԻ ԴԱՐԵՋՐԱՏԱՆ ՎՐԱՅԻ ՅԱՐԿԸ
(ձիւղ Զպուքճեանց դէմը)

Ամենաստոյգ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն՝ երաշխաւորեալ։

Թմրեցուցիչ դեղերու եւ ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Ի Լ Ա Ն

Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նէզարէթինտէն

Եալի իւչ չիֆթ թէլլաթին խուրճ, 20 ատէտ սէյրանէ մախսուս դուլըրը թէլլաթին էմանէթ չանթասը, 30 թէլլաթին սիւրիւճի հէյպէսի, 150 դուլըսըզ թէլլաթին էմանէթ չանթասը, 100 միւվէզզի չանթասը, 350 պիրինճի պօյ պէզ չուվալ, 300 իքինճի պօյ պէզ չուվալ, 500 իւչիւնճի պօյ պէզ չուվալ, 1750 պիրինճի պօյ պէզ չանթա, 2700 իքինճի պօյ պէզ չանթա, 1440 գանավաչօ չուվալ։

Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նէզարէթինին սէնէի հալըյէ անպար միւրէթթէպաթընտա միւպայեաասընա լուզում կէօրիւլէն պալաճէ մուհարրէր օնպիր դալէմ խուրճ վէ չանթա վէ չուվալ վէ սաիրէ միւզզէի միւնագասաւ օլուպ ֆիյաթլարը հասաբ լաիգըննա կէօրիւլտիւյի Թագտիրտէ իւպու չէհրը հալը բումինին 26ճը բէնչշէնպիհ կիւնի իհալէի էվվէլիյէ վէ պիր հաֆթա սօնրա իհալէի գաթիյէսինին իճրասը մուգարրէր օլմագլա էշխասը միւզայէրէնին իմալընա Թալիպ օլանլարըն Նումունէ վէ շէրայթինի կէօրմէք վէ տահա զիյատէ Թաֆիլաթ ալմագ իչին էվվէլ էմրտէ իհալէ 10 հիսաբլըգա Թէէմինաթը նագտիէնէ վէ խալիսո Տէրսաատէթ Թիճարէթ Օտասընըն մուգավէլէյաթ մուհարրիրլիյինտէն մուսատտագ գէֆալէթը գավիէլէրինի համիլէն ճումաէրտէն մա'տա պէհէր կիւն Նէզարէթը միւշարիլէյհա մէճլիսի իտարէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլընըր։

Ֆի Իլոլ 21 սէնէ 318 — 868

PARIS

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Envoi gratis et franco

du catalogue général illustré, renfermant toutes les modes nouvelles pour la SAISON d'HIVER, sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie
PARIS

Sont également envoyés franco, les échantillons de tous les tissus composant nos immenses assortiments, mais bien spécifier les genres et prix.

Envoi franco de port jusqu'à destination de toute commande de 50 francs payée par avance, pouvant être expédiée en un seul colis-postal.

Les envois qui ne peuvent être faits par colis postaux, sont expédiés franco Marseille ou, sur demande, *franco destination*, à partir de 100 fr. moyennant 5 % d'augmentation sur le montant de la facture. — Ces envois peuvent être expédiés contre remboursement.

ՏՈՔԹ. ՆԻՔՈԼԱ ԿԱԼԻՆՈՍ

ԾՆՆԴԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Հիւանդներ կ'ընդունի ու կը դարմանէ իր մասնաւոր դարմանատան մէջ, Ղալաթիա, Թրամվային վրայ, Սանտրգճըլար ճառտէսի, Գարագոզ օթէլին դիմաց, լոմպարտին խանութին վրայ, Թիւ 97, ուր կը գտնուի ամէն օր առտուան ժամ 3էն մինչեւ լրիկուան 11։ [illegible]

Տոքթ. Կալինոս կատարեալ յաջողութեամբ կը բուժէ նաեւ մորթի հիւանդութիւնները։ [illegible]

ՉԿԱՐԳԱՑԱԾ ՄԻ՛ ԱՆՑՆԻՔ

Աչքերը, ոսկորները, ջիղերը, [illegible] եւ մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՈՍՖՈՐ կը պարունակեն [illegible] Այս Ֆոսֆորը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար [illegible]

Կորսուած Ֆոսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու [illegible] Պիյեոնի՝ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՈՆ անուամբ դեղ մը հնարեց [illegible] անհրաժեշտ է որ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՈՆ Ovo-Lécithine Billon առնեն։ Օ վօ լէսիթին Պիյեոնը որ ամենէն ազդու դեղն է [illegible] Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն եւ կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ
ՄԻԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋՕՐԻ ՀՕՍԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ
SANTAL MIDY

ՍԱՆԴՕԼ ՄԻՏԻ

Անվնաս, կը ջնջէ [illegible], 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսումները [illegible] թանձ սանդալները։
Ամեն քաբսիւլ ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։
Ամեն դեղարաններ

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՈՖԻԱ

Դրամագլուխ, պահեստ եւ երաշխաւորութեան գումար Ֆր. 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 Ֆր.։ Ամբողջ կեանքի վրայ եւ խառն ապահովագրութիւն, կրկին դրամագլխով, [illegible] Ապահովագիրները վեց ամիս յետոյ կրկին կը նորոգուին։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 Ֆ.։
Գանձուած Ապահովագին 1,433,965 Ֆրանք։
Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կարասիներու եւ ապրանքներու նպաստաւոր պայմաններով։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, [illegible] ամէն կողմ ալ ուղեւորին։

1896ի շահաբաժինն է հարիւրին 18 ու կէս. 1897ինը՝ հարիւրին 18. 1898ինը՝ հարիւրին 18 եւ 1899ինը՝ հարիւրին 16։

Ընկերութեան դրամատուններն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ-ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ, Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ, Սոֆիա։
Գործակալ ընդհանուր Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ։
Ղալաթիա, Մերքէզեան փողոց, ձէպէօ խան թիւ 4։
[illegible]

ՑՈԹԹԻՕՐ Յ. ԱՐԱՊԵԱՆ
Ծանօթ ատամնաբոյժ Բարիզի
Բ. Ս. Թ. Թ. Թ. Թ. [illegible] Թիւ 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամը 4էն 10 (Ք. Թ.)։ [illegible]

Ադրեսսայ հոն 490

ՊԵՐԼԻՆԻ ՎԻՔԹՈՐԻԱ

ԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴՀ. ԻՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արքայական հրամանագրով արտօնուած 1853 ապր. 26ին կառավարութեան հսկողութեան տակ

Պերլինի Վիքթորիան Գերմանիոյ ամենէն հզօր Ընկերութիւնն է
Ապահովագր. դրամ Ֆր. 967,321,496
Պահեստի դրամ Ֆր. 270,096,743
ՊԵՐԼԻՆ ՎԻՔԹՈՐԻԱՆ ամէն տեսակ ապահովագրութիւն կ'ընդունի, ինչպէս կեանքի, [illegible]

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ
[illegible]

Կարելի է ապահովագրել իր կեանքը [illegible] (մեծ նոյն պայմանները [illegible])։

Ապահովագրութիւն օգնեւ, երկաթուղի, [illegible] ՄԷԿ ՖՐԱՆՔԸ [illegible] 52 շաբաթ, այսինքն 52 Ֆրանք), [illegible] 10,000 Ֆր.՝ [illegible] 15,000 Ֆր.՝ [illegible]

Ընկերութեան Դրամատունը.— ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ
Ընդհ. Գործակալ,— ԷՄԻԼ ՎՕԿԼ
Ղալաթիա, Օսմ. Պանքային դէմը [illegible] Թիւ 7, 8, 9։

ԱԶԴՈՒ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ՄԸ

Մաքրողականի մը եթէ պէտք ունիք կը փափաքիք տռանց նեղուելու [illegible] անմիջական ազդեցութեամբ, [illegible] փութացէք գնել։

VILLACABRAS

[illegible] ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՆ [illegible]

Կը ծախուի ամէն դեղարաններու [illegible] մէջ։ 504

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
Ուր ամիսը երկու անգամ կըլքանեն Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	18900	Սիլվանիա	5598
Սաքսոնիա	18900	Քամբանիա	4841
Լուքանիա	12950	Վէրլա	3229
Քամբանիա	12950	Բավիա	2945
Ուլթոնիա	8845	Թիրիա	2936
Ումբրիա	8128	Սիբրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սէրվիա	7392	Ալէբբօ	2181
Աւրանի	7269	Շէրպուրկ	1614

Դիմել առ ԺՈԼԻ ԵՒ ՍԻԿԸՐ
Joly et Seagor
Մէյմէնէթլի խան, Թիւ 6. 7 8 Ղալաթիա Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

ՌՈՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ [illegible]

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,667 Ֆ.
Նոյն յիշատակութեան գումար	12[illegible],000,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	249,400,000 »
1901 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին եւ տոկոս	54,000,000 »

Ընդհանուր Քննիչ Ա. ՀԻՒՐ ՊԻՉ
Ընդհ. գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՈՏՈՐ ՌԷՊԷՆ

Ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Ղալաթիա, քարափին վրայ, [illegible] 524

ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀՈՒՆԴԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Հիմնեալ 1857ին Արքայական հրովարտակով, կեդրոնատեղի Ընկ. Բէշթա

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Վճարեալ գումարներ	Երաշխաւորութեան գումարներ	Ապահովեալներու գումարներ
332 միլոն ֆրանք	114 միլոն ֆրանք	461, 3 ,390 ֆրանք

Այս Ընկերութիւնը կեանքի վրայ կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով եւ անմրցելի գիներով։ [illegible]

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել [illegible] Ընկերութեան մասին դիմել Օ մ. Կայս. Պանքայի

Ընդհանուր գործակալ ամբողջ Թուրքիոյ համար
747 28–53 ՈՐԴԻՔ ՆԻՍԻՄ ՊԱՐՆԱԹԱՆԻ

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՐՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻ ԿԱՐԳԸ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Այս դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ արժեթուղթեր՝ իրենց գինին համեմատութեամբ՝ ամսական 20 ղրշ.էն մինչեւ 100 ղրշ. [illegible] վճարմամբ։ [illegible]

Գնողները երբ առաջին վճարումը ընեն, [illegible] 20 ղրշ. [illegible]

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Գոմօ	1497	Կոզօ	1011	Մալմօ	724	Րոզարիօ	186
Ալէքթ	3607	Գոնկօ	2906	Կրոտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1113
Անձէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիբիօ	1735
Արիոսգօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միրթօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինաու	372[illegible]	Միլօ	1057	Սլէրօ	1200
Պորոտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրացիօ	3600	Մօնդէվիլլօ	1735	Թասօ	1328
Պրավօ	1076	Տրապօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիւնօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօքիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտասօ	5540	Օթիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնէլլօ	4036	Թօրրինօ	487
Գալիպսօ	1337	Էրիգօ	1841	Քլէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Ջիրալօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1831	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանտրօ	2272	Րինալտօ	1663	Եէտօ	1850
Գիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1843	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնզօ	3191	Րօմէօ	1789		

Ցայսօ շոգենաւը [illegible] ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած է։
Քօնկօ շոգենաւը, նաւապետ Բիրրի, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն պիտի մեկնի ամսոյս վերջը ուղղակի Պոլիս գալու համար։
Դիմել առ գործակալը Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՏ
Թ. 23–24 [illegible] Միլէթ խան Ղալաթիա 377

COMP RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Դշ. 24/7 Օտեսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 25/8 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա, ժամը 10ին միջօրէէն առաջ հաղորդակցելով Աղեքսանդրիայէն (Բորդ-Սայիտ, Եաֆա, Պէյրութ, Թարապուլուս-Շամ)։
Եշ. 26/9 Սէվաստոփոլ ժամը 1ին միջօրէէն առաջ։
Ուր. 27/10 Օտեսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Շբ. 28/11 Տարտանէլ, Սէլանիկ, Իզմիր, Քիոս, Թարապուլուս-Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բորդ-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօրէի։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԵԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Հոկտ. 7ի Գիքիճի Մ[illegible]։

ՄԵԿՆՈՂՆԵՐ
Հոկտ. 7ին Սիռֆասի [illegible]
» . 8ին Գիքիճի, [illegible]
[illegible]

Տոմսեր [illegible] Բոսէլի համար։
Առաջին կարգ 245 Ֆրանք. Բ. կարգ 175 Ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Բովի Հանէ [illegible]
516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

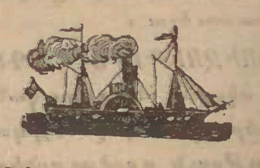

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ բանող շոգ.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Արմէնեան	10500	Էծիբշիըն	3500
Քէստրիան	10500	Արրժ.ըն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ալճէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3[illegible]00
Գոլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճորճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Գասդոնիան	8000	Ալզաշիըն	2500
Ֆրրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրմիան	3[illegible]00	Մինծօ	900
Վալօնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆապիան	3300		

Ապրանք [illegible] իր խնդրութ իրենց ապրանքը [illegible] Ղալաթիոյ [illegible] համար իրենց հրահանգը շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։
Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
600 [illegible]

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի Պորտոյի Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Բամսէգ	3000	Թիպր	2500
Անպիս	3000	Նէքթիս	2400
Թէլյար	3000	Օսայրիս	2250
Քեանոբուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Մ[illegible]իրս	2000
Օսմանլի	3000	Կասբրնի	1500
Մարիօթիս	2500	Կրյէտ	1500

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԵՒ ԸՆԿ.
194 31 [illegible]

Պատասխանատու ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ (8)

ՈՒՂՂԱԿԻ ՄԵԹՈՏԸ
ԿԵՆԴԱՆԻ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԷՋ
(ԸՍՏ ԹՕԼ ԹԱՌԻԹԻ)

Ո՛չ ալ պիտի ծառայէր աւելի լաւ հասկնալու, աւելի լաւ խմանալու իր մայրենի լեզուին աղբիւրները։ Իմաստի երանգները ըմբռնելու համար պէտք է բառերը տեսնել այնպիսի զանազան բաղադրութիւններու մէջ՝ ուր մատնանշուած ըլլան անոնցմէ զատուելիք օգուտը, ո՛չ թէ այնպիսի ցուցակներու մէջ, ուր բնաւ յայտնանշուած չէ անոնց զօրութիւնը կամ արժէքը։ Ու եթէ մէկն ըսէ այդ յետամեծին աղաց՝ թէ առով կը կարծուէր զարգացնել իմացականութիւնը, կազմակերպել դատողութիւնը, խորհելու վարժեցնել, իրենց քերքիչներուն մէջ պիտի ըսեն թէ գաղափարապէս իրարու կապակից չեղող բառաշարք մը կրկնելու տեղ, պէտք էր յաւէտ չխորհելու վարժուիլ (*)։

(*) «Միջնադարեան բոլոր դասաւանդական քաղքցուքներէն հարիւրապատիկ աւելի չփոթ եւ ծիծղ հասկցողութիւն մը կազմելու մասին աւելի միասսաբեր եղող այս խառնակոյտը ստուարացնելով միայն կ'ազընեն մեր մանչերուն եւ մանուկներուն, ասա՛ղ, մեր աղջիկներուն սերտողութեան

38. Ու իրօք, չեն խորհիր, չեն կրնար խորհիլ իրենց ըսածին վրայ, այս հէք աշակերտները, որոնք դատապարտուած են թութակօրէն կրկնելու անհասկնալի կանոններ, անարդարանալի բացառութիւններու ցուցակներ, ու չարքեր այնպիսի ձեւերու, որոնցմէ ո՛չ մէկը գաղափար մը կը ծանուցանէ անոնց մտքին մէջ, եթէ ո՛չ թերեւս s'ennuyer (ձանձրանալ) բային սահմանական ներկան։ Անուշադրութեան ճշմարիտ դպրոց մը կ'ենթադրէ երկարատեւ ժամերը...։ Ուղղագրութիւն սորվեցնել ու սորվիլ, ահա ա՛յս է որ կը նշանակէ ֆրանսերէն սորվեցնել ու սորվիլ. ու անդադար փոխադարձաբար զիրար կը չնորհաւորենք, գրքերու թէ ճառերու, այն յառաջդիմութիւններուն առթիւ, որոնք կը կատարուին այս կերպով, զարմանքով ու գրեթէ զարհուրանքով կը դիտենք այն բարբարիկ ժամանակը, որ մարդիկ քերականութիւն (ֆրանսերէն) չէին սորվիր, կը մոռնանք միայն թէ ա՛յդ այն ժամանակն է՝ ուր ապրած են լեզուին ընտրելագոյն մատենագիրները... Ես երբեմն կը փորձուիմ ըսել որ եթէ Բասքալ, Լա Ֆօնթէն, Պոսիւէ, Վոլթէր, այնքան հիանալի կերպով ֆրանսերէն գրած են, պատճառն այն է որ պարտաւոր չէին քերականութիւն սորվիլ»։ (G. Paris, préface de la Grammaire raisonnée de Clédat.)

այս պարագան։ «Մտածեցէ՛ք քիչ մը, կ'ըսէ Եէսփէրսըն, ա՛յն հազարաւոր մանչերուն ու աղջիկներուն վրայ՝ որոնք ամէն օր կ'արտասանեն «աներեւոյթ՝ մեռնիլ, Ներկայ Ընդունելութիւն՝ մեռնող, Անցեալ Ընդունելութիւն՝ մեռած, Սահմանական Ներկայ՝ կը մեռնիմ, կը մեռնիս, կը մեռնի, եւայլն, Անցեալ կատարեալ՝ մեռայ, մեռար, մեռաւ, եւլն.» ու յետոյ մտովի հարցուցէ՛ք թէ անոնցմէ ո՛րքանը, նոյն իսկ անոնց վարժապետներէն ու վարժուհիներէն ո՛րքանն ուշադիր եղած են թէ մեռնիլ բային անցեալ կատարեալին եղակի թէ յոգնակի Ա. եւ Բ. դէմքերն իրապէս անսովոր են—գէթ այս անցաւոր կեանքին մէջ։ (*) Ու երբ Այլըրի ու Զախուի նման խղճամիտ լեզուագէտներ խընամով կը ցուցակագրեն հեռաւորներուն նման հրամայականներ. «nais», werde gebren (ծնի՛ր), «naissons,» lasset uns geboren werben!!! (ծնի՛նք), «naisser», werdet geboren!!! (ծնեցէ՛ք),— մարդասուցիւ կը փորձուի Գերմաններուն հետ գոչել, Die gelehrten, die verkebrten!

(*) Կը պատմուի թէ Շուէտացի գաւառալեզուախօս մը, որ կ'ուսումնասիրէր թէ ի՛նչ ընդարձակ առում ունի deg (doé) մեռնիլ բային կատարեալը), հարցուցած է գիւղացիի մը. «Միթէ՞ դուք հիմա jag doig կ'ըսէ՞ք, թէ jag doede (մեռա՞յ թէ մեռած եմ)»։ — Գիւղացին, որ քերականութիւն չգիտեր, բանաւորապէս պատասխանած է. «Բայց մենք մեռնելէ յետոյ այլ եւս ոչինչ կը խօսինք ընդհանրապէս։»

Երբ, դիպուածօրէն, աշակերտ մը ուշադիր ըլլայ իր արտասանած կամ գրած այսպիսի բառերուն իմաստին, ամենէն առաջ՝ ուսուցի՛չն է որ պիտի խռովի։ Այս ինչ վարժարանի օգնական ուսուցիչը կ'ըսէ աշակերտի մը որ գրաւորապէս խոնարհէ, «J'embête mon professur,» առ որ չարաճճի կտրակը կը պատասխանէ պարզամիտ դէմքով մը. «Faudra-t-il aussile conjuguer au futur, Monsieur?»

39. Միւս կողմէ, կրնանք այս մասին ի նկատ առնել նոյն իսկ աշակերտներուն միահամուռ դատումը։ Ուսանելի միւս բոլոր առարկաներուն համար, ճաշակները կը տարբերին, կան աշակերտներ որոնք կը սիրեն պատմութիւնը, աշխարհագրութիւնը, թուաբանութիւնը, գծագրութիւնը, ձեռարհեստը։ Բայց ո՞վ տեսած է այնպիսի աշակերտ մը՝ որ հետաքրքրուի քերականութեան ուսումով։ Քերականութիւնը բնաւ սիրելի չէ անոնց (c'est toujonrs leur bête noire) ա՛յն չատ պարզ պատճառով որ ոչինչ կը հասկնան անկէ։ Ու քերականութեան այս ողորմելի դասաւանդութեան չնորհիւ, ինչպէս կ'ըսէ Հէրպէրտ Սբէնսըր (Vhat intensely stupid custom, teaching grammar to children), մայրենի լեզուին ուսումը, որ պարտէր նախադասելի առարկաներէն մէկն ըլլալ, ընդհանրապէս զզուելի կը համարուի։

40. «Բայց երբ խնդիրն օտար լեզուի մը վրայ է», կրնայ ըսուիլ, «այնպիսի լեզուի մը վրայ՝ զոր չեն գիտեր աշակերտները, հարկ է սակայն որ ուսանին անոր կանոններն ու յարացոյցները (paradigmes), որպէս զի կարենան անսխալ խօսքեր կամ նախադասութիւններ կազմել։ — Եւ հետեւաբար, պէտք է որ մայրենի լեզուէ օտար լեզու գրաւոր թարգմանութիւններ ընել, որպէս զի կարենան իրենց յիշողութեան մէջ դրոշմել այս կանոններն ու յարացոյցները։»

Յիրաւի, չատ յառաջադիմաց պիտի ըլլան, երբ գիտնան ձեր կանոններն ու ձեր յարացոյցները ! — նախ որ չպիտի գիտնան զայնք, բառին իրական իմաստով, քանզի ստուգիւ հասկցուած բանը միայն կը գիտցուի. արդ՝ անոնք չպիտի կրնան ոչ հասկնալ ոչ ալ գիտնալ ձեր պաշտած կանոնները։ Վերացական կանոն մը, վարդապետօրէն տրուած, անծանօթ բառերով բացատրուած, իմացուելիք օրինակով մը «պատկերազարդուած»։ — Լեզուներուն նմանութիւններն ու տարբերութիւնները դիտելու վարժ եւ արուեստով լեզուաքննին եղող մը միայն կրնայ, ուշադիր ճիգ մը թափելով, յաջողիլ անոր իրական իմաստն ըմբռնելու։ Բայց տղան բառեր միայն կը տեսնէ կանոնին մէջ, բառեր՝ զորս կը կրկնէ, վասն զի ասս է տրուած հրահանգ (la censigne)։ Իսկ յարացոյցի մը մէջ, կը տեսնէ դաս մը՝ զոր պարտաւոր է սորվիլ որպէս զի չպատժուի, գալով նորսորվիլ որպէս զի չպատժուի, գալով ներ շանակութեան, գրեթէ չի տանջեր իր միտքը։ Հապա երբ աշակերտները հասկնային։ Կը կարծէ՞ք որ իրենց յիշողութեան մէջ պիտի պրպտեն, պիտի հարցնեն մտովի թէ ի՛նչպիսի կանոններ հարկ է «պատշաճեցնել» ամէն անգամ որ սփռուին ֆրազ մը ըսել կամ գրել։ Բնա՛ւ երբեք, այլ բառ առ բառ պիտի թարգմանեն, ու իրենց կանոններն անթարգմանելի չպիտի ըլլան։ Թերեւս նաեւ օգտակար չպիտի ըլլան։ Երբ մայրենի լեզուէ օտար լեզու գրաւոր թարգմանութիւն մը ընեն՝ իրենց աչքերուն առջեւ ունենալով իրենց քերականութիւնն ու բառգիրքը — ինչ որ երփնագրութիւն (marguterie) աշխատանք մըն է ստուգիւ —, միջոց պիտի գտնեն գործածելու կանոնները պատշաճեցնելու... ու դարձեալ։ Կը յիշեմ ա՛յն ժամանակը՝ ուր իմ աշակերտներուս անվրիպելի նուսխաներ (recettes) կու տայի անգլիերէն some ու any, Whose ու of which, than ու as բառերու մասին, զորս կատարելապէս գիտէին, բաւական լաւ կը գործածէին յօդուածներ լաւ համար դասաւանդութեան հրահանգներու մէջ, բայց երբ այն ինչ ներկայանար սակաւ ինչ անակնկալ պարագայ մը, անմիջապէս mot-à-mot ողորմելի փորձանքին կ'ենթարկուէին։

(Շարունակելի)